

Strandsuppletie Renaissance

**Borgingsdocument Natuur
Rijkswaterstaat**

20 juni 2023

Contactpersoon

CAS DINJENS
Adviseur mariene ecologie

M +31 (0) 6 21 36 88 19
E cas.dinjens@arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.
Postbus 264
6800 AG Arnhem
Nederland

Inhoudsopgave

1	Inleiding	5
1.1	Aanleiding	5
1.2	Toetsing aan de Wnb Gebiedsbescherming	5
1.3	Toetsing aan de Wnb Soortenbescherming	5
1.4	Voorwaarden	5
2	Voorgenomen activiteit	7
2.1	Locatie	7
2.2	Activiteiten	7
2.2.1	Robuuste toetsing	8
2.2.2	Getoetste activiteiten	8
3	Wnb-Gebiedsbescherming	9
3.1	Relevante Natura 2000-gebieden	9
3.2	Toegang Beperkend Besluit (TBB)	9
3.3	Toets aan zorgplicht: voorwaarden uit Natura 2000 beheerplannen	10
3.3.1	Zorgplicht: toetsing voorwaarden beheerplan	10
3.3.2	Toetsing voorwaarden TBB-gebieden en gevoelige periode zeehonden	13
3.3.3	Zandkorrelanalyse	14
3.3.4	Steenloper	15
3.3.5	Conclusie zorgplicht Natura 2000-gebied Voordelta	15
3.4	Voortoets Kop van Schouwen	16
3.4.1	Verstoring habitatrichtlijnsoorten	16
3.4.2	Verkalking van daarvoor gevoelige duinen	16
3.4.3	Conclusie Kop van Schouwen	17
4	Wnb-Soortenbescherming	18
4.1	Werkwijze Wnb Soortenbescherming	18
4.2	Toetsing Wnb-Soortbescherming	19
4.2.1	Vleermuizen	21

1 Inleiding

1.1 Aanleiding

De kust van Renesse ondervindt structurele erosie. De kustlijn dient gehandhaafd te blijven om het behoud van achterliggende functies zoals waterveiligheid en recreatie te verzekeren. Op deze locatie wordt daarom in 2024-2025 een strandsuppletie uitgevoerd. Deze suppletie moet uitgevoerd worden conform alle geldende wet- en regelgeving voor natuurbehoud, en met zo min mogelijk effecten op het lokale ecosysteem. Om dit te toetsen is het onderliggende borgingsdocument opgesteld. Als basis voor de beoordeling is het indicatief ontwerp strandsuppletie Renesse 2024 – 2025 van 5 oktober 2022 gebruikt. In hoofdstuk 2 worden het ontwerp en de noodzaak van de suppletie nader toegelicht.

1.2 Toetsing aan de Wnb Gebiedsbescherming

In hoofdstuk 3 staat de toetsing aan de Wnb onderdeel Gebiedsbescherming, oftewel de toetsing aan de Natura 2000-gebieden. Het uitvoeren van de suppleties is regulier beheer en onderhoud¹, wat niet wordt gezien als een plan of project in de zin van de Habitatrichtlijn. Nu enkel voor plannen of projecten een vergunningplicht bestaat, is er voor het uitvoeren van de suppleties geen vergunning nodig in het kader van de Wnb gebiedsbescherming. Hoewel er geen sprake is van een N2000-vergunningplicht geldt wel de algemene zorgplicht van artikel 1.11 Wnb. Door het volgen van de voorwaarden in de Natura 2000 beheerplannen wordt invulling gegeven aan deze zorgplicht. Door als uitgangspunt de voorwaarden uit Natura 2000 beheerplannen te nemen wordt invulling gegeven aan deze zorgplicht. In hoofdstuk 3 wordt daarom de suppletie getoetst aan de voorwaarden uit de Natura 2000-beheerplannen.

In het kader van de Wnb zijn ook gebieden aangewezen waarvoor een Toegangsbeperkend Besluit (TBB) geldt, dit zijn gebieden waar restricties/voorwaarden gelden voor varen en/of bodem beroerende activiteiten. Deze restricties/voorwaarden gelden ook voor activiteiten die onder beheer en onderhoud vallen zoals de suppleties. In hoofdstuk 3 wordt daarom ook aan de TBB's getoetst.

1.3 Toetsing aan de Wnb Soortenbescherming

In hoofdstuk 4 staat de toetsing aan de Wnb onderdeel Soortenbescherming. Dit betreft de bescherming van (individuele) soorten. Om te voldoen aan de randvoorwaarden van de wet heeft RWS een gedragscode opgesteld waardoor, onder voorwaarden, zonder ontheffing kan worden gewerkt. Deze gedragscode is van toepassing op alle beschermde planten- en diersoorten en ziet toe op de volgende werkzaamheden:

- Bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, wegen, of in het kader van natuurbeheer
- Kleinschalige ruimtelijke ontwikkeling of inrichting

De Gedragscode soortenbescherming van Rijkswaterstaat is van toepassing op de uitvoering van de suppleties. Door de werkzaamheden te toetsen aan de Gedragscode wordt invulling gegeven aan deze Gedragscode van Rijkswaterstaat.

1.4 Voorwaarden

In hoofdstuk 5 staan de conclusies van de toetsingen samengevat. Alle toetsingen tezamen leiden tot een pakket aan voorwaarden waaraan de werkzaamheden moeten voldoen. Deze uitvoeringsvoorwaarden dienen in het ecologisch werkprotocol van de aannemer te worden verwerkt en staan in Bijlage A. De aannemer dient middels zijn risicodossier en ecologisch werkprotocol aan te geven hoe de aannemer zeker stelt dat het werk volgens de benoemde voorwaarden wordt uitgevoerd. Dit omvat onder andere een beschrijving van de voorgenomen activiteiten, een beschrijving van de te verwachten effecten, beheersmaatregelen die vooraf getroffen moeten worden en, in een later stadium, de resultaten daarvan. Een nadere beschrijving van de werkzaamheden van de aannemer is opgenomen in

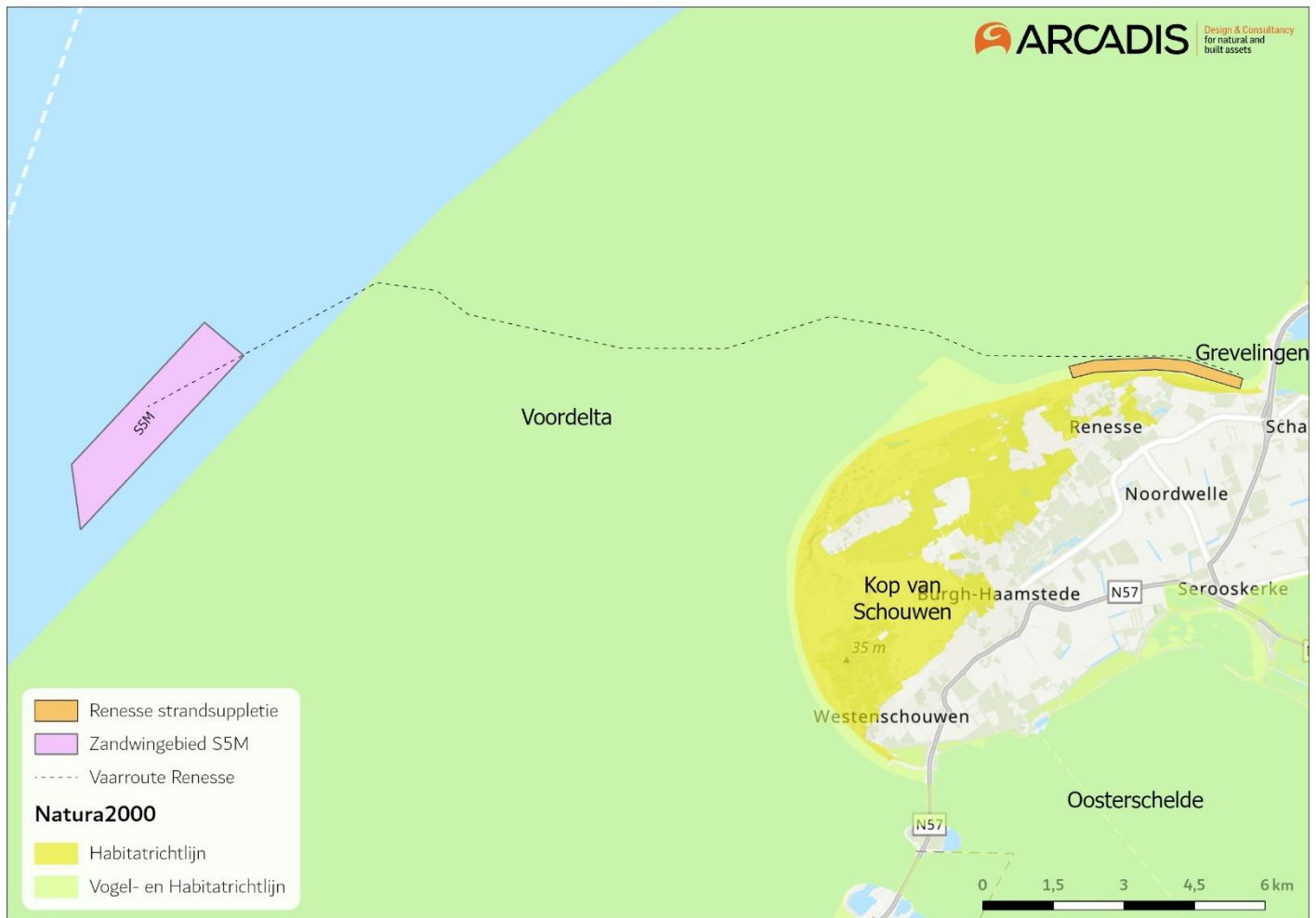
¹ RWS-handreiking Beheer en Onderhoud (24-3-2020) en de Handreiking beheer en onderhoud van LNV.

de Gedragscode soortenbescherming van Rijkswaterstaat. Het borgingsdocument wordt uiterlijk zes weken voor start van de werkzaamheden gepubliceerd op de site van helpdeskwater.

2 Voorgenomen activiteit

2.1 Locatie

In Figuur 2-1 zijn het zandwinkvak (S5M), de vaarroutes en de suppletielocatie weergegeven t.o.v. de Natura 2000-gebieden. Hieruit blijkt dat de suppletielocatie gedeeltelijk gelegen is in Natura 2000-gebieden Kop van Schouwen en Voordelta. De vaarroute tussen het zandwinkvak en de suppletielocatie ligt binnen de Natura 2000-begrenzing van de Voordelta. De vaarroutes zijn indicatief, de werkelijke routes zijn o.a. afhankelijk van het aantal aankoppelingspunten dat de aannemer gaat hanteren. Aankoppelingspunten zijn punten waar het zand vanaf de schepen het strand op wordt vervoerd. In de praktijk zal de vaarroute de kortste route tussen de aankoppelingspunten en het zandwinkvak zijn. De grens tussen Natura 2000 gebieden Voordelta en Kop van Schouwen ligt op de duinvoet (Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit, 2006). Dit betekent dat het suppletiegebied binnen de Natura 2000-gebieden ligt. Derhalve worden de suppletie-activiteiten getoetst aan de voorwaarden van het beheerplan voor beide Natura 2000-gebieden. Hiermee wordt aan de zorgplicht voldaan.

Figuur 2-1 Overzicht van zandwinkvak, indicatieve vaarroute, suppletielocatie en Natura 2000-gebieden.

2.2 Activiteiten

Het ontwerp is vastgelegd in de Nota Indicatief ontwerp strandsuppletie Renesse van 5 oktober 2022. De eigenschappen en ontwerpparameters zijn samengevat in Tabel 2-1.

2.2.1 Robuuste toetsing

De situatie op het moment van het opstellen van het indicatief ontwerp kan afwijken van de situatie op het moment van suppleren. Daarnaast zijn er stakeholders geconsulteerd waaruit ook wijzigingen naar voren kunnen komen. Er is daarom een maximum variant (inclusief uitloopraaien) bepaald. De volumes en raaivakken van de maximum variant zijn in Tabel 2-1 toegevoegd. In de toetsing wordt uitgegaan van een worst case scenario. Daarom worden de maximum suppletiewaarden als uitgangspunt aangehouden. In de praktijk zal meestal in een kleiner areaal met kleinere volumes worden gesuppleerd. Voor de uitvoering wordt een definitief ontwerp vastgesteld, deze valt binnen de kaders van de getoetste maximum variant.

2.2.2 Getoetste activiteiten

De toetsing betreft enkele activiteiten die horen bij de suppletie. Dit betreft activiteiten horende bij het transporteren en suppleren van zand. Zandwinnen is een losstaande activiteit. Het zand wordt per schip getransporteerd. Vanwege ondiepe kustzones is de suppletielocatie soms moeilijk bereikbaar. Het is dan noodzakelijk om een geleidegeul te baggeren of door een brekerbank te graven. Voor de suppletie Schouwen Renesse wordt het graven van een geleidegeul of het doorgraven van een brekerbank niet voorzien, deze activiteit wordt daarom niet getoetst. Strandsuppleties worden aangebracht op het droge en deels natte deel van het strand. De mobilisatie en demobilisatie van het materieel (o.a. aanleg zinkerleiding en begin persleiding) duurt meestal enkele dagen. Er wordt over zee met schepen of over land met (vracht)wagens materieel aangevoerd op de beginlocatie van de suppletie (daar is vaak ook een tijdelijk depot voor de pijpen). Wanneer het suppletiezand over grotere afstand door de persleiding getransporteerd moet worden, wordt middels een boosterstation de druk op de leiding voldoende hoog gehouden. Aansluitend wordt het zand geëgaliseerd en verdeeld door shovels over het strand en worden de persleidingen verlegd. De aan- en afvoer routes voor benodigde apparatuur en mensen op het strand zijn bij de Brouwersdam.

Tabel 2-1 Specificaties van de strandsuppletie.

Eigenschap	Waarde
Naam suppletie	2425_SchouwenRenesse_S2427
Locatie	Renesse
Betrokken Natura 2000-gebieden	Voordelta en Kop van Schouwen
Type suppletie	Strandsuppletie
Scope volume suppletie	325.000 m ³
Max. volume suppletie	500.000 m ³
Kustvak	13 Schouwen
Raaivlakken (Rijksstrandpalen (RSP) in km in het betreffende kustvak)	3,01-4,37
Uitloop raaivlakken (flexraaien; RSP in km in het betreffende kustvak)	1,06-4,69
Uitvoeringsperiode	2024-2025
Toetsjaar	2023
Indicatieve aanlegdiepte	Boven NAP en reikt tot -5 NAP
Indicatieve aanleghoogte	+3 m NAP
Helling	1:25

3 Wnb-Gebiedsbescherming

3.1 Relevante Natura 2000-gebieden

De activiteiten vinden plaats in en nabij het Natura 2000-gebied Voordelta en Kop van Schouwen (zie Figuur 2-1).

Voordelta

Het Natura 2000-gebied Voordelta is het gebied voor de kust van Zeeland en de Zuid-Hollandse eilanden. Het gebied omvat het geheel van de ondiepe zee, de droogvallende zandplanten, de slikken en de stranden. De stranden behoren tot aan de duinvoet ook tot de Voordelta. De duinvoetgrens is dynamisch: bij duinaangroei verplaatst de grens zich zeewaarts, bij duinafslag landinwaarts met de duinvoet mee.

Kop van Schouwen

De Kop van Schouwen, alleen aangewezen als habitatrichtlijn, is een duingebied op het westelijke uiteinde van Schouwen-Duiveland. Het gebied omvat een aantal deelgebieden met een verschillende ontstaansgeschiedenis, waardoor kalkrijke jonge duinen, kalkarme oude duinen, klifduinen en stuifduinen aanwezig zijn.

Beide Natura 2000-gebieden zijn relevant voor de voorgenomen activiteit. Op overige Natura 2000-gebieden zijn effecten uitgesloten. In paragraaf 3.3 wordt de suppletie getoetst aan de voorwaarden uit de Natura 2000-beheerplan Voordelta en de relevante TBB-gebieden. In totaal zijn er 12 voorwaarden, zie Tabel 3-1, die betrekking hebben op:

- Zandwinning
- Zandtransport
- Vooroeversuppletie
- Strandsuppletie

Voor de Kop van Schouwen is er nog geen beheerplan opgesteld. Hierom wordt voor de Kop van Schouwen een voortoets uitgevoerd in paragraaf 3.4.

3.2 Toegang Beperkend Besluit (TBB)

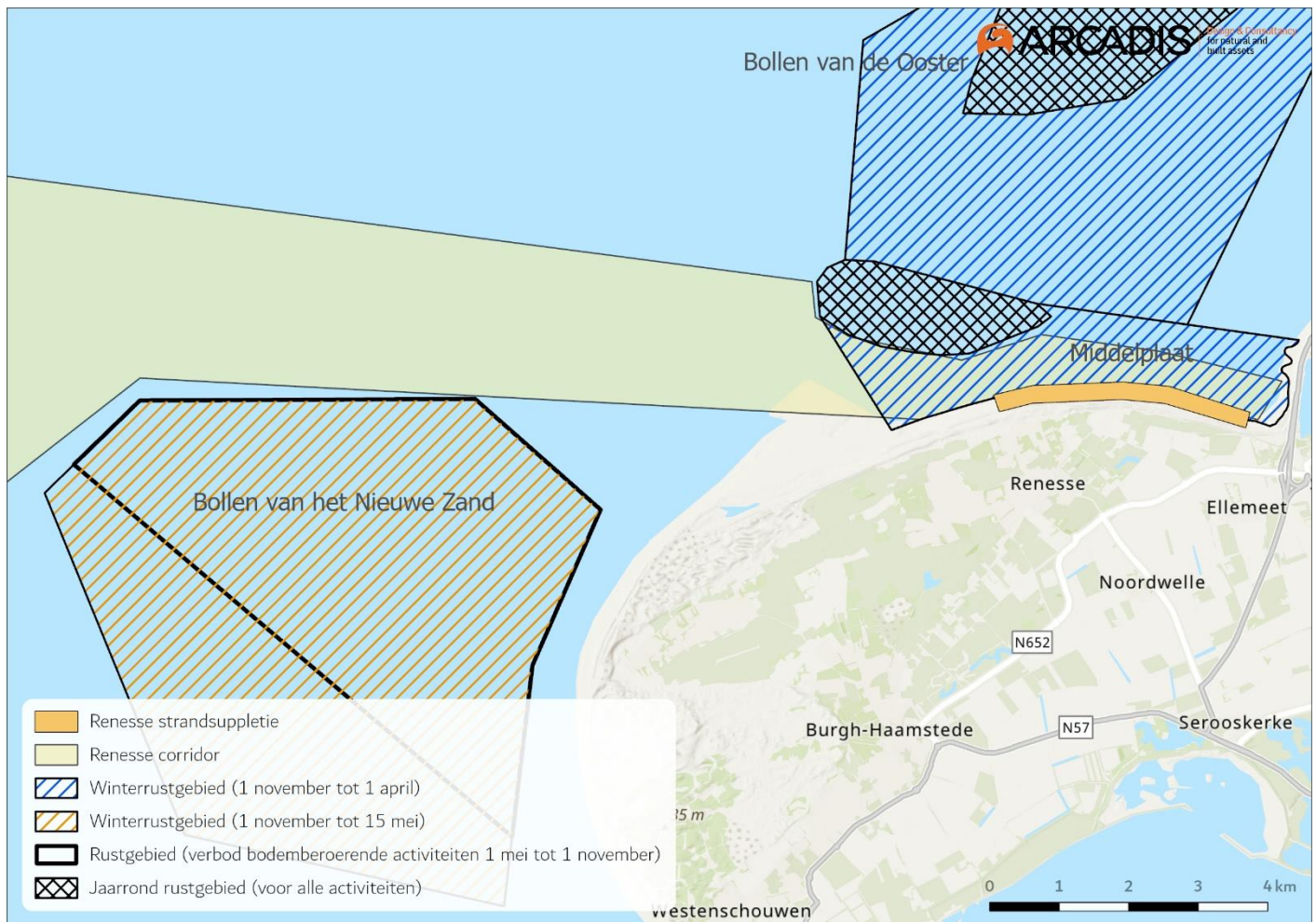
Binnen het Natura 2000-gebied Voordelta geldt voor enkele gebieden een Toegang Beperkend Besluit (TBB).

Zandwinning

De winningslocatie (S5M) ligt 900 meter buiten het Natura 2000-gebied Voordelta en de daarin liggende TBB-zones. De TBB-zones zijn daarom geen belemmering voor het zandwinnen.

Vaarroutes en suppletie

Nabij de vaarroute en het suppletiegebied liggen twee gebieden waar de toegang is beperkt: Bollen van het Nieuwe Zand en Middelplaat (Figuur 3-1). In de Bollen van het Nieuwe Zand geldt van 1 november tot 15 mei een absoluut toegangsverbod, ook voor suppletieschepen. De Middelplaat is opgesplitst in twee regimes: jaarrond gesloten en winterrust. Toegang tot het winterrustgebied is verboden van 1 november tot 1 april. Er geldt een uitzondering voor suppletieschepen, tussen 1 november en 15 december. Van 15 december tot 1 april is ook voor suppletieschepen de toegang tot dit gebied verboden. Toegang tot het deel van de Middelplaat dat jaarrond gesloten is, is ook voor suppletieschepen het gehele jaar verboden. In Figuur 3-1 is de ligging van de TBB-gebieden getoond. Het suppletiegebied is niet te bereiken zonder door de vaarcorridor van TBB-gebied Middelplaat te bevaren. Het jaarrond gesloten deel van dit gebied kan wel vermeden worden. Door de restricties in het winterrustgebied moet de suppletie uitgevoerd worden in de periode tussen 1 april en 14 december.

Figuur 3-1 De ligging van de TBB-gebieden, de (vaar)corridor en locatie van de strandsuppletie

3.3 Toets aan zorgplicht: voorwaarden uit Natura 2000 beheerplannen

3.3.1 Zorgplicht: toetsing voorwaarden beheerplan

In Tabel 3-1 wordt de suppletie getoetst aan de zorgplicht middels de voorwaarden uit het beheerplan Voordelta. De toetsing kent drie mogelijke uitkomsten, die met de volgende kleuren zijn aangeduid:

Groen	Deze voorwaarde is niet van toepassing of de voorwaarde is wel van toepassing maar leidt niet tot maatregelen voor de uitvoering; aan de voorwaarde wordt voldaan zonder aanvullende maatregelen voor uitvoering.
Oranje	Deze voorwaarde is van toepassing en leidt tot maatregelen voor de uitvoering. Dankzij de maatregelen wordt aan de voorwaarde voldaan. De maatregelen worden opgenomen in ecologisch werkprotocol van de aannemer.
Rood	Aan deze voorwaarde kan niet worden voldaan. Voor deze deelactiviteit is een Passende beoordeling en vergunningprocedure nodig.

Tabel 3-1 Voorwaarden uit het beheerplan Natura 2000-gebied Voordelta.

ID	Voorwaarden beheerplan Voordelta	Toetsing	Uitvoeringsvoorwaarden
Zandwinning			
1	Minimaal 900 m afstand van Natura 2000-gebied.	Het dichtstbijzijnde deel van het gebied ligt op meer 900 meter afstand.	Geen aanvullende uitvoeringsvoorwaarden.
Zandtransport			
2	Buiten de winterrustgebieden blijven (in ieder geval geen toegang in de periode 15 december – 1 april) en op ruime afstand (>1500m, of zoveel als minimaal haalbaar met betrekking tot suppletie locatie) van de rustgebieden varen om effecten in de randzone van het rustgebied te minimaliseren.	Voor de kust ligt het winterrustgebied Middelpaat. Het is niet mogelijk om bij de suppletie locatie te komen zonder door het winterrustgebied Middelpaat te varen. Ook grenst de suppletie locatie aan het winterrustgebied Middelpaat en kan er dus geen afstand gehouden worden van dit gebied. Aan de voorwaarde wordt daarom niet voldaan.	Werken buiten de periode met beperkte toegang (15 december tot 1 april)². In paragraaf 3.3.2 wordt een overzicht gegeven binnen welke periode gewerkt kan worden.
3	Minimaal 1200m afstand van vaste rustgebieden voor zeehonden (zandplaten bij Middelpaat, Bollen van de Ooster en Hinderplaat). Wanneer dit niet mogelijk is, omdat binnen dit gebied een suppletie plaats moet vinden, dient in ieder geval verstoring van pups te worden voorkomen (zie voorwaarde 4 en 5).	Het is niet mogelijk het suppletiegebied te bereiken zonder binnen een afstand van 1.200 meter van het jaarrond gesloten deel van Middelpaat (ligplaats zeehonden) te komen.	Is niet mogelijk aangezien de Middelpaat binnen 1.200 meter afstand ligt. Verstoring van pups moet voorkomen worden, zie voorwaarde 4 en 5.
4	Bij aanwezigheid van pups niet in de directe nabijheid (>1200m) varen in de zoogperiode (mei-juli) van de gewone zeehond.	Op de zandplaten van het rustgebied Middelpaat zijn waarnemingen van jonge gewone zeehond gedaan ³ . De Middelpaat wordt door de gewone zeehond gebruikt als werp- en zooggebied.	Door aanwezigheid van zogende zeehondenpups dient buiten de gevoelige periode van de gewone zeehond gewerkt te worden. Er kan niet gewerkt worden van mei t/m juni. In paragraaf 3.3.2 wordt een overzicht gegeven binnen welke periode gewerkt kan worden.

² Rijkswaterstaat laat een nadere effectenanalyse uitvoeren en gaat mogelijk op basis hiervan in gesprek met het bevoegd gezag om te bepalen of er ook in maart gewerkt kan worden.

³ Hoekstein, M.S.J., M. Sluiter & K.D. van Straalen, 2022. Watervogels en zeezoogdieren in de Zoute Delta 2020/2021. Rijkswaterstaat, Centrale informatievoorziening Rapport BM 22.02. Deltamilieu Projecten Rapportnr. 2022-01. Deltamilieu Projecten, Vlissingen

ID	Voorwaarden beheerplan Voordelta	Toetsing	Uitvoeringsvoorwaarden
5	Bij aanwezigheid van pups niet in de directe nabijheid (>1200m) varen in de zoogperiode (dec-feb) van de grijze zeehond.	De Middelpaalt wordt door de grijze zeehond gebruikt als werp- en zooggebied.	Door aanwezigheid van zogende zeehondenpups dient buiten de gevoelige periode van de grijze zeehond gewerkt te worden. Er kan niet gewerkt worden van december t/m februari. In paragraaf 3.3.2 wordt een overzicht gegeven binnen welke periode gewerkt kan worden.
Vooroeversuppletie			
6	Niet suppleren op belangrijke ⁴ schelpenbanken.	Niet van toepassing bij een strandsuppletie.	Niet van toepassing.
7	Alternatief: bij aanwezigheid belangrijke schelpenbank niet suppleren ten tijde van broedval tweekleppigen (met name <i>Spisula</i>) (juni) tot na foerageerseizoen van de zwarte zee-eend (maart).	Niet van toepassing bij een strandsuppletie.	Niet van toepassing.
Strandsuppletie			
8	Niet suppleren gedurende de broedperiode (apr-aug) op bekende broedlocaties van strandplevier bij embryonale duinen.	In het westen van het gebied zijn embryonale duinen aanwezig (Jentink, 2019). Hier zijn echter geen bekende broedlocaties van strandplevieren aanwezig.	Er zijn geen bekende broedlocaties van strandplevieren aanwezig zijn. Echter gelden wel de volgende uitvoering maatregelen: Indien de werkzaamheden binnen het broedseizoen plaatsvinden, is een broedvogelcheck voorafgaand aan de werkzaamheden noodzakelijk. Door de aanwezigheid van primaire duinen geldt als uitvoeringsvoorwaarde voor de aannemer dat primaire duinen in kaart gebracht moeten worden door een ecoloog. Zo kan bepaald worden wat voor type duinen aanwezig zijn in het gebied.
9	Alternatief: minimaal 350m afstand houden tot broedlocaties van strandplevier (dit is inclusief veiligheidsmarge van 150m).	Voor zover de uitvoering in het broedseizoen plaatsvindt: afstemming met beheerder en controle door aannemer op broedgevallen.	Wanneer er tijdens werkzaamheden in het broedseizoen broedende strandplevieren worden waargenomen geldt de volgende uitvoeringsmaatregel: Als er broedende strandplevieren worden aangetroffen dient een door een deskundige vastgestelde

⁴ Met belangrijk wordt hier bedoeld dat in de directe omgeving geen vergelijkbare voedselbron aanwezig is, waardoor de desbetreffende schelpenbank van groot belang is als voedselbron. Informatie wordt via bestaande inventarisatiemetnetten verkregen.

ID	Voorwaarden beheerplan Voordelta	Toetsing	Uitvoeringsvoorwaarden
			afstand tussen het broedsel en de werkzaamheden aangehouden te worden. Zie paragraaf 4.2.2 voor maatregelen van algemene broedvogels en zorgplicht.
10	Bij gevoelige duingebieden aanleg hoogte van de suppletie beperken tot maximaal +3 NAP (ten opzichte van aanleg suppletie tot +4 à 5 NAP).	De suppletie heeft mogelijk effect op aangewezen duinhabitattypen van de Voordelta, zie paragraaf 3.3.3. (Duinhabitattypen in de Kop van Schouwen zijn worden behandeld in paragraaf 3.4.).	Suppleren tot maximaal +3 NAP, zie paragraaf 3.3.3
11	De samenstelling en korrelgrootte van het zand bij strandsuppleties komt zo veel mogelijk overeen met het zand van het strand dat grenst aan de suppletielocatie.	Korrelgrootteverdeling in het zandwink is vergeleken met het zand in het suppletievak, zie paragraaf 3.3.3 en bijlage B.	Uit het onderzoek blijkt het zand uit het zandwink mogelijk beperkt overeenkomt met het zand van de suppletielocatie. Wanneer er tot een maximum van +3 NAP wordt gesuppleerd wordt het natuurlijke zandsortingsproces vergroot en daarmee worden potentiële effecten verzacht. Zie paragraaf 3.3.3
12	Onderzoek naar aanwezigheid foerageergebieden van steenloper en effecten van suppleties op foerageergebieden.	Onderzoek naar aanwezigheid foerageergebieden van steenloper en effecten van suppleties op foerageergebieden is niet aanwezig. In paragraaf 3.3.4. wordt het voorkomen van de steenloper in het projectgebied behandeld.	Er zijn geen uitvoeringsvoorwaarde van toepassing, zie paragraaf 3.3.4 voor resultaten.

3.3.2 Toetsing voorwaarden TBB-gebieden en gevoelige periode zeehonden

De voorwaarden rondom TBB-gebieden en de gevoelige periode van zeehonden zijn grotendeels al opgenomen in de beheerplan voorwaarden van de Voordelta in de vorige paragraaf. Voor de volledigheid zijn deze hier samengevat.

Het is niet mogelijk de suppletie uit te voeren zonder het winterrustgebied Middelpaalt te doorvaren. Tevens is het niet mogelijk om de vaste rustplaatsen voor zeehonden in het jaarrond gesloten rustgebied van Middelpaalt, op een afstand van minimaal 1.200 meter te passeren. Figuur 3-2 toont de beperkingen in de uitvoering vanwege het TBB Middelpaalt (15 december – 1 april), vanwege de zoogperiode van de gewone zeehond (mei – juli) en vanwege de zoogperiode van de grijze zeehond (december – februari).

Gezien de beperkingen die volgen uit het TBB waarin de regels met betrekking tot deze rustgebieden zijn vastgelegd, moet de suppletie worden uitgevoerd in de periode 1 augustus – 1 december of in april. Afwijkingen in de werkbare periode zijn alleen mogelijk met toestemming van het Bevoegd Gezag (LNV).

	jan	feb	mar	apr	mei	jun	jul	aug	sep	okt	nov	dec
TBB Middelplaat												
Zoogperiode gewone zeehond												
Zoogperiode grijze zeehond												
Suppletie mogelijk												

Figuur 3-2 Periodes waarin de suppletie niet (rood) en wel (groen) uitgevoerd kan worden. Afwijkingen in de werkbare periode van het TBB zijn mogelijk met toestemming van bevoegd gezag (LNV). Met toestemming van LNV kan er ook in maart suppletie worden uitgevoerd.

3.3.3 Zandkorrelanalyse

Het zandwink is onderzocht op korrelgrootte (Coumou & van der Heijden, 2023). Bij het vergelijken van de korrelgrootte van win- en suppletiegebied is de mediane korrelgrootte (D50) als indicator gebruikt. Als basis voor de vergelijking tussen zandwin- en suppletiegebied is daarnaast gebruik gemaakt van beschikbare (literatuur)waarden van korrelgrootte in de suppletiegebieden. De literatuurwaarden langs de Nederlandse kust komen uit Kohsiek, (1984); van Bemmelen, (1988). Recentere data zijn niet beschikbaar. De mate van overeenkomst is beperkt voor zandwink S5M-A: de gemiddelde D50 in het zandwink tot een windiepte van 2 m ten opzichte van het maaiveld is 28% grover dan de gemiddelde D50 op het strand in het suppletievak volgens Van Bemmelen (1988). Hier worden wel 2 kanttekeningen bij geplaatst:

- De variatie in de D50 binnen het zandwink is relatief groot. Door eerdere zandwinkingen in het zandwink lijkt vooral het zand in het centrale deel van het zandwink niet meer beschikbaar te zijn. Het grovere zand uit het zuidwesten van het zandwink is wel nog grotendeels aanwezig. De gemiddelde D50 van het nog te winnen zand komt daarmee mogelijk iets grover uit. Daardoor kan de overeenkomst mogelijk 'matig' (30-40% verschil) in plaats van 'beperkt' (20-30% verschil) zijn, tenzij dit grovere gebied gemeden wordt. Als het grovere gebied wel gewonnen wordt, is het mixen van zand uit verschillende locaties van het zandwink extra belangrijk om te voorkomen dat de suppletie lokaal erg grof wordt.
- Mogelijk is het verschil tussen de gemiddelde D50 in het zandwink en het suppletievak in praktijk iets kleiner, doordat de D50 op het strand o.b.v. Van Bemmelen (1988) de huidige situatie mogelijk licht onderschat. Dit komt mede doordat er intussen meerdere suppleties hebben plaatsgevonden in het suppletievak, namelijk in 1995, 1999, 2003, 2007, 2012, 2016 en 2019.

De voorwaarde uit het beheerplan luidt als volgt: *De samenstelling en korrelgrootte van het zand bij strandsuppleties komt zo veel mogelijk overeen met het zand van het strand dat grenst aan de suppletielocatie* (Ministerie van Infrastructuur en Milieu, 2016). Op basis van de korrelgrootte analyse blijkt dat het zand beperkt⁵ overeenkomt met historische data over de korrelgrootte. Binnen het te gebruiken zandwink is geen zand verkrijgbaar dat beter overeenkomt. **Met de kanttekening die hierboven is geplaatst stellen wij als mitigerende maatregel voor om het strand bij Renesse maximaal te suppleren tot een hoogte van +3 NAP, dit vergroot het natuurlijke zandsortingsproces en daarmee worden potentiële effecten verzacht.**

Een verschil in korrelgrootte kan morfologische veranderingen zoals aangroei en afslag van duinen en sterke verstuiwing van zand tweebrengen die een effect kunnen hebben op habitattypen zoals Embryonale duinen (H2110), Witte duinen (H2120) en in mindere mate Grijze duinen (H2130). In het westen van de suppletielocatie is in 2019 het habitatype Witte duinen waargenomen (Jentink, 2019). De zandkorrelanalyse laat zien dat de D50 korrelgrootte van de suppletie grover is dan de huidige gemiddelde D50 korrelgrootte van het strand. Hierdoor is het aannemelijk dat er minder zand verstuift t.o.v. situaties waar de gemiddelde D50 kleiner is. Met het gebruik van het zand uit het zandwink stuift er daardoor waarschijnlijk minder kalkrijkzand de witte duinen in dan met het oorspronkelijke zand. Witte duinen is een kalkarm habitatype, dat hier dus eerder positieve dan negatieve effecten

⁵ Het is waarschijnlijk dat het zand uit het zandwink in praktijk beter overeenkomt met het zand in het suppletievak:

- De gemiddelde D50 in het suppletievak kan enigszins onderschat worden door suppleties die na de monsternamen door Van Bemmelen (1988) plaats hebben gevonden.
- Mogelijk is dit verschil iets kleiner als er rekening wordt gehouden met de kalkfractie die in de monsters van Van Bemmelen (1988) verwijderd is, maar niet in de boringen in het zandwink.

van zal ondervinden. In de praktijk zou bovendien nog kunnen blijken dat het zand wel overeenkomt met al opgespoten zand uit eerdere suppleties wat nog aanwezig is.

Het gebruikte zand uit het zandwinkvak komt niet overeen met historische data over de suppletielocatie, maar wordt wel gewonnen nabij het eigen gebied. Met in achtname van de bovenstaande maatregelen heeft het gebruik van zand uit zandwinkvak S5M-A geen effect op het behoud van natuurtypen.

3.3.4 **Steenloper**

Het beheerplan Voordelta verbindt als voorwaarde aan strandsuppleties in de Voordelta onder meer dat onderzoek wordt gedaan naar de aanwezigheid foerageergebieden van de steenloper en de effecten van suppleties op deze foerageergebieden. Dit onderzoek heeft niet plaatsgevonden. In deze paragraaf wordt het voorkomen van de steenloper in het projectgebied beschreven.

In de wintermaanden is steenloper in of rond het suppletiegebied te verwachten. Op basis van de Sovon telgegevens zijn de aantallen laag (enkele tot 25 exemplaren per 5 km²) (Sovon, 2023). Ook in NDFF staan weinig waarnemingen van deze soort in de periode van 2017- 2023.

In of nabij de suppletielocatie zijn weinig harde elementen aanwezig. Het is daarom geen optimaal leefgebied voor deze soort. De soort foerageert echter ook op het strand. Een bedekking van het gebied langs de laagwaterlijn met een laag zand kan de voedselbeschikbaarheid tijdelijk verminderen. Er is voldoende alternatief leefgebied aanwezig op het strand of op de Brouwersdam wat een van de belangrijkste foerageergebieden is van de steenloper (Royal Haskoning DHV, 2013). Na afronding blijft een strand (met vloedmerk) aanwezig. Er zijn daarom geen negatieve effecten op de instandhoudingsdoelstelling. Effecten zijn op voorhand uit te sluiten en er zijn geen uitvoeringsvoorwaarde van toepassing.

3.3.5 **Conclusie zorgplicht Natura 2000-gebied Voordelta**

Het voornemen is getoetst aan de uitvoeringsvoorwaarden van het Natura 2000-beheerplan Voordelta.

Uit de toetsing en onderzoek blijkt dat er uitvoeringsvoorwaarden van toepassing zijn. Deze zijn weergegeven in Tabel 3-2. De uitvoeringsvoorwaarden moeten in het ecologisch werkprotocol van de aannemer worden opgenomen. Middels dit ecologisch werkprotocol en de uitkomsten van beheersmaatregelen, waaraan de aannemer contractueel gebonden is, wordt het naleven van de zorgplicht geborgd. Wanneer de wijze waarop de suppletie wordt uitgevoerd afwijkt van wat in de toets is beschreven, dient opnieuw getoetst te worden of de suppletie nog voldoet aan de voorwaarden van beheer en onderhoud.

Tabel 3-2 Uitvoeringsvoorwaarden voor ecologisch werkprotocol aannemer

ID Voorwaarden in ecologisch werkprotocol aannemer	
1	Er wordt buiten de periode met beperkte toegang gewerkt (15 december tot 1 april) van het TBB-gebied gewerkt ⁶
2	Er wordt buiten de periode december-februari gewerkt i.v.m. pups grijze zeehond.
3	Er wordt buiten de periode mei-juni gewerkt i.v.m. pups gewone zeehond.
4	Indien de werkzaamheden binnen het broedseizoen plaatsvinden, is een broedvogelcheck door de ecooloog van de aannemer voorafgaand aan de werkzaamheden noodzakelijk. Zie paragraaf 4.2.2 voor maatregelen van algemene broedvogels en zorgplicht.
5	Suppleren tot een maximum van +3 NAP, dit vergroot het natuurlijke zandsorteringsproces en daarmee worden potentiële effecten van grover zand verzacht.
6	Inzet deskundige
7	Door de aanwezigheid van primaire duinen geldt dat primaire duinen in kaart gebracht moeten worden door een ecooloog.

⁶ Rijkswaterstaat gaat in gesprek met het bevoegd gezag om te kijken of er ook in maart gewerkt kan worden.

3.4 Voortoets Kop van Schouwen

De suppletie wordt uitgevoerd nabij het Natura 2000-gebied Kop van Schouwen. Omdat het beheerplan nog niet is vastgesteld, zijn de daarin op te nemen voorwaarden voor beheer en onderhoud ook nog niet van kracht. In deze paragraaf wordt daarom getoetst of gevolgen van de werkzaamheden op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied Kop van Schouwen op voorhand zijn uit te sluiten. Gevolgen van werkzaamheden die binnen en buiten de grens van het gebied zijn:

- Verstoring van habitatrictlijnsoorten door geluid en aanwezigheid van mensen en materieel
- Verkalking van daarvoor gevoelige duinen door de inwaai van kalkrijk zand.

Andere gevolgen zijn gezien de aard en de schaal van de werkzaamheden uitgesloten.

3.4.1 Verstoring habitatrictlijnsoorten

Het Natura 2000-gebied kwalificeert voor een drietal soorten: nauwe korfslak, noordse woelmuis en groenknolorchis.

Nauwe korfslak

De Nauwe korfslak (*Vertigo angustior*) wordt vooral aangetroffen in de duingebieden, zoals Voornes Duin en Meijendel. Ook op verschillende plekken in de duinen van Zeeuws-Vlaanderen, Walcheren en Goeree wordt de nauwe korfslak waargenomen. In de Nederlandse duinen wordt de Nauwe korfslak vaker bij populierachtigen gevonden dan bij andere soorten bomen en struiken. Ook in het bladstrooisel onder en nabij meidoorn, liguster en duindoorn is de kans om de soort aan te treffen relatief groot (Ministerie van LNV, 2008).

Noordse woelmuis

De noordse woelmuis (*Alexandromys oeconomicus*) leeft in hoge vegetaties met vooral grasachtige planten. In gebieden waar andere woelmuizen voorkomen, leeft de soort veel in natte terreinen, zoals rietland, moeras, zeer extensief gebruikte weilanden, drassige hooilanden, vochtige duinvalleien en periodiek overstroomde terreinen (Zoogdiervereniging, 2023).

Groenknolorchis

De groenknolorchis (*Liparis loeselii*) is een zeldzame laagblijvende soort die vooral voorkomend is in duinvalleien, trilvenen, kalkmoerassen, veenmostietland, en oude turfgaten. Het is een pioniers soort die makkelijk wordt verdrongen door andere soorten. Hij vestigt zich relatief snel maar verdwijnt ook weer snel wanneer de bodem door een dikke moslaag wordt bedekt. Deze soort komt op zonnige tot licht beschaduwde plekken voor met een voedsel- en stikstofarme, natte, vaak kalkhoudende grond, bestaande uit veenachtig grond. In de winter moet de plant blijvend of in zeer natte grond staan.

Deze soorten komen niet voor in de nabijheid van de zeereep waar de suppletie plaatsvindt, omdat daar geschikt leefgebied voor deze soorten ontbreekt. Verstoring van de verder van de kust aanwezige individuen van deze soorten als gevolg van de op het strand uit te voeren werkzaamheden zijn op voorhand uit te sluiten.

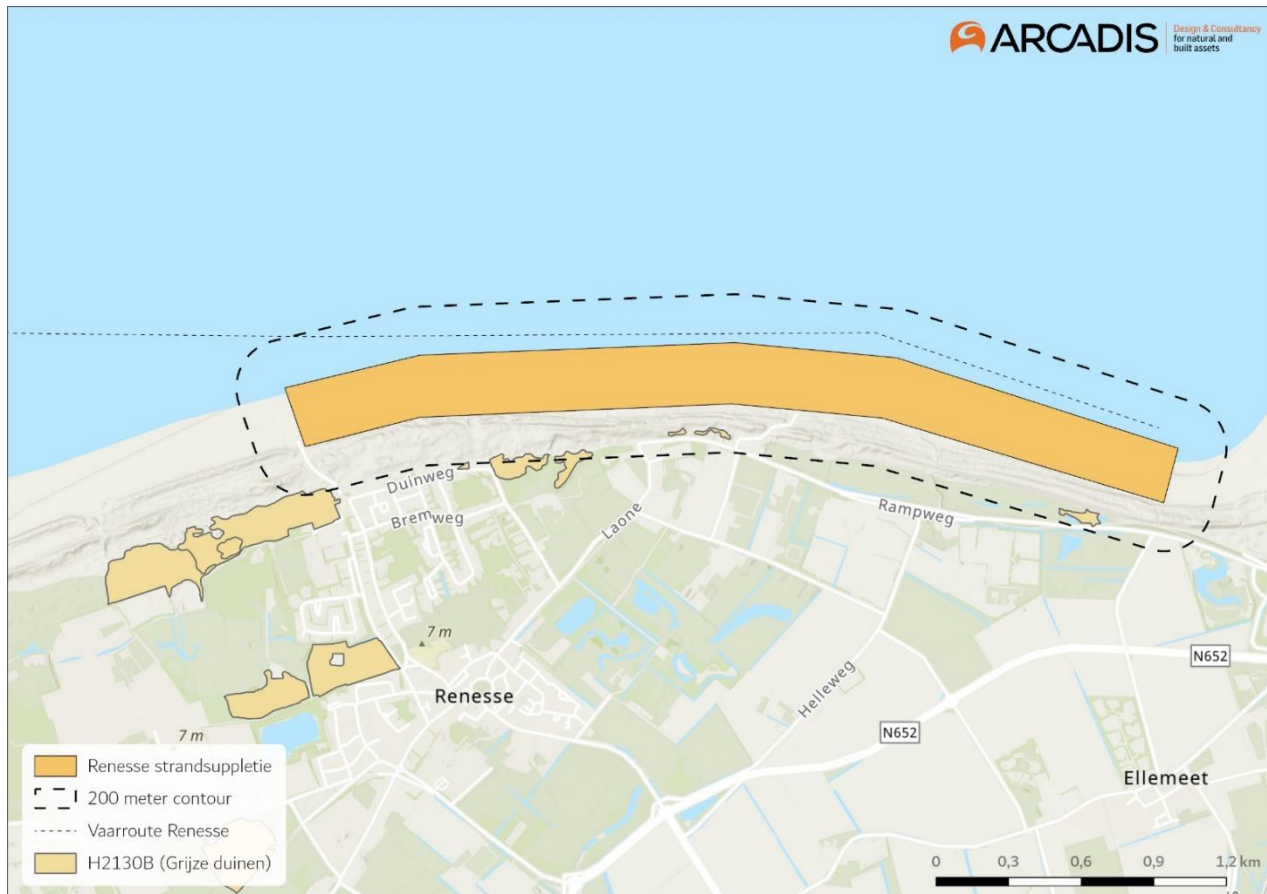
3.4.2 Verkalking van daarvoor gevoelige duinen

Na uitvoering van de suppletie kan vanwege de hogere ligging van het strand de inwaai van kalkrijk zand in het gebied toenemen. Kwalificerende kalkarme duinhabitats kunnen negatief beïnvloed worden door de inwaai van kalkrijk zand. In Jaspers & Bucholc, (2016) is de effectafstand bepaald op 200 meter vanaf de zeereep en zijn de volgende duinhabitats als gevoelig aangemerkt:

- H2130B Grijze duinen (kalkarm)
- H2140A Duinheide met kraaiheide (droog)
- H2140B Duinheide met kraaiheide (vochtig)
- H2150 Duinheide met struikheide
- H2190C Vochtige duinvalleien (kalkarm)

In Figuur 3-3 is de ligging van de gevoelige duinen in de Kop van Schouwen weergegeven, voor zover deze binnen 200 meter van de zeereep waar de suppletie plaatsvindt voorkomen. De gevoelige duinen liggen in dit gebied in het binnenduin. Tussen de gevoelige duinen en de suppletielocatie liggen duinen die ruim 10 meter hoger zijn. Daardoor

vindt geen toename van de inwaai van kalkrijk zand naar de hiervoor gevoelige duinen plaats. Effecten op deze gevoelige duinen zijn om die reden op voorhand uitgesloten.

Figuur 3-3 Aanwezigheid van gevoelige duinen binnen een afstand van 200 meter van de suppletielocatie.

3.4.3 Conclusie Kop van Schouwen

Effecten op de instandhoudingsdoelstellingen van het Natura 2000-gebied zijn op voorhand uit te sluiten.

4 Wnb-Soortenbescherming

4.1 Werkwijze Wnb Soortenbescherming

In artikel 3.3.1 Wet natuurbescherming is geregeld dat er een vrijstelling geldt van enkele verbodsbepalingen als gewerkt wordt conform een zogenaamde gedragscode. Werken volgens een gedragscode heeft als voordeel dat geen ontheffingsprocedure hoeft te worden doorlopen. Ten behoeve van de werkzaamheden van Rijkswaterstaat is een gedragscode vastgesteld en goedgekeurd op 29 september 2018 door de minister van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit (goedkeuringsbesluit gedragscode Wnb soortenbescherming Rijkswaterstaat, referentie: rvo/2018/149). Deze gedragscode is van toepassing op alle beschermde planten- en diersoorten en ziet toe op de volgende werkzaamheden:

- Bestendig beheer of onderhoud aan vaarwegen, watergangen, waterkeringen, waterstaatswerken, oevers, wegen, of in het kader van natuurbeheer
- Kleinschalige ruimtelijke ontwikkeling of inrichting

De RWS-gedragscode is van toepassing op de uitvoering van de suppleties omdat de werkzaamheden beheer en onderhoud betreffen.

Figuur 4-1 Verantwoordelijkheid per partij bij werken conform de Gedragscode van Rijkswaterstaat.

De eerste stap uit de Gedragscode (is het inventariseren van mogelijk aanwezige beschermde soorten. In dit borgingsdocument is de aanwezigheid van beschermde soorten bepaald aan de hand van de volgende gegevens:

- Regionale en landelijke verspreidingsdata
- Overleg met terreinbeheerders (Pers. Comm., 2023)
- Nationale Databank Flora en Fauna (NDFF) (NDFF, 2023)

Op basis van bovenstaande gegevens wordt getoetst of de beschermde soorten aanwezig zijn en welke maatregelen nodig zijn. De aannemer werkt dit vervolgens uit in het ecologisch werkprotocol dat wordt getoetst en gebruikt in het project. Alle hiervoor geldende stappen zijn volledig samengevat in Figuur 4-1.

4.2 Toetsing Wnb-Soortbescherming

Tabel 4-1 geeft aan welke beschermde soorten mogelijk binnen de invloedssfeer van de activiteiten aanwezig zijn en welke effecten mogelijk optreden.

Tabel 4-1 Beoordeling beschermde soorten op en nabij suppletielocatie en in duinen.

Soortgroep/soort	Mogelijke aanwezigheid en beoordeling	Uitvoeringsvoorwaarden
Planten		
Verskillende soorten duinplanten	Op basis van data van NTFF en kaartdata is vastgesteld dat er geen gevoelige duinplanten aanwezig zijn op of in de directe nabijheid van het strand. Duinplanten worden niet beïnvloed door suppletie, vervoersbewegingen en/of verstuingen kalkrijk zand.	Geen aanvullende uitvoeringsvoorwaarden.
Zeezoogdieren		
Bruinvis	Bruinvis is beschermd onder Wnb artikel 3.5. Aantasting van verblijfplaatsen en verstoring van bruinvis zijn hierdoor verboden. Binnen de eerste drie kilometer uit de kust worden bruinvissen bijna overal gezien, met de grootste dichtheden in jan-mrt. Hoewel lokaal en tijdelijk verstoring kan optreden, is deze verstoring niet opzettelijk en zullen effecten op de bruinvis als gevolg van onderwatergeluid verwaarloosbaar klein zijn. Verstoring van suppletie schepen leiden niet tot meer verstoring als verstoring door reguliere scheepvaart. Verder hebben bruinvissen de mogelijkheid om weg te zwemmen van de verstoringen. Blijvende effecten zijn uitgesloten. Mitigerende maatregelen zijn niet nodig.	Geen aanvullende uitvoeringsvoorwaarden.
Gewone zeehond	Voor deze soorten geldt geen verbod op verstoring.	Wanneer buiten de gevoelige periodes (december-februari en mei-juni), zoals beschreven in paragraaf 3.3, wordt gewerkt zijn effecten op zeehonden uitgesloten.
Grijze zeehond	De vaarroute gaat langs de Middelplaat wat een rustplaats is voor zeehonden. De vaarroute en stilliggende schepen liggen niet op meer dan 1200 meter afstand. Hierdoor zijn effecten van de activiteit niet op voorhand uit te sluiten wanneer er in gevoelige periode wordt gewerkt.	
Grondgebonden zoogdieren		
Diverse soorten	Grondgebonden zoogdieren zoals kleine marterachtige, (spits)muizen, haas, bunzing, hermelijn, konijn, steenmarter, wezel en wild zwijn komen niet voor op het strand. De verblijfplaatsen bevinden zich nooit op het strand of open water waar suppleties plaatsvinden en altijd in duinen waar geen werkzaamheden plaatsvinden. Soorten zoals de haas, bunzing, hermelijn, konijn, steenmarter, wezel en wild zwijn beschermd via Wnb art. 3.10. Binnen het projectgebied komen geen verblijfplaatsen voor. Hierdoor zijn effecten van de activiteit op voorhand uit te sluiten.	Geen aanvullende uitvoeringsvoorwaarden.
Vleermuizen		

Soortgroep/soort	Mogelijke aanwezigheid en beoordeling	Uitvoeringsvoorwaarden
Diverse soorten	Voor vleermuizen geldt een verbod op aantasting verblijfplaatsen en op verstoring. De kustzone is een belangrijke vliegroute. Vliegroutes worden gevormd door lijnvormige landschapselementen zoals de duinenrij of de kustlijn. De werkzaamheden zorgen niet voor blokkerende of gaten in deze lijnvormige elementen. Wanneer werkzaamheden 's nachts plaatsvinden is verstoring echter niet uitgesloten. De effectbeoordeling van verstoring is groter in detail beschreven in paragraaf 4.2.1.	Bij de uitvoer geldt ten minste één van de onderstaande uitvoeringsvoorwaarde: • Er wordt buiten het actieve seizoen (1 april tot 1 november gewerkt); • OF; Indien het niet mogelijk is om buiten het actieve seizoen van vleermuizen te werken (1 april tot 1 november), dienen de werkzaamheden tussen zonsopkomst en zonsondergang uitgevoerd te worden zonder kunstlicht • OF; Indien er verlichting nodig is dient vleermuisvriendelijke verlichting (amber gekleurd licht) met zo min mogelijk uitstraling gebruikt te worden. Bij deze laatste optie dient ook gemotiveerd te worden waarom het gebruik van verlichting nodig is en dit echt niet anders kan.
Vogels		
Broedvogels op het strand en in de duinen	Van verschillende soorten kunnen broedgevallen op strand en in zeereep niet uitgesloten worden. De effectbeoordeling van verstoring is in groter detail beschreven in paragraaf 4.2.2.	Indien de werkzaamheden binnen het broedseizoen plaatsvinden, is een broedvogelcheck voorafgaand aan de werkzaamheden noodzakelijk. Als er broedende vogels worden aangetroffen dient een door een deskundige vastgestelde afstand tussen het broedsel en de werkzaamheden aangehouden te worden. Specifiek voor strandplevieren geldt dat deze afstand 350 meter moet zijn, conform het beheerplan van de Voordelta (zie Tabel 3-1). Om verstoring van broedvogels langs de verschillende potentiële aanvoer- en afvoerwegen te beperken wordt er alleen gebruikt gemaakt van de aanvoer- en afvoerweg langs de Brouwersdam.
Foeragerende vogels	Een aantal zeevogelsoorten foerageert in het gebied dat door de suppletieactiviteiten wordt beïnvloed. Het gaat overwegend om duikers, zee-eenden, meeuwen en sterns. De effectbeoordeling van verstoring is in groter detail beschreven in paragraaf 4.2.3.	Geen aanvullende uitvoeringsvoorwaarden.
Amfibieën en reptielen		

Soortgroep/soort	Mogelijke aanwezigheid en beoordeling	Uitvoeringsvoorwaarden
Diverse soorten	Komen niet voor op en nabij stranden. Worden niet beïnvloed door suppletie en of vervoersbewegingen op het strand.	Geen aanvullende uitvoeringsvoorwaarden.
Vissen		
Steur en houting	Beschermde vissen ondervinden geen effect van werkzaamheden van de strandsuppletie.	Geen aanvullende uitvoeringsvoorwaarden.
 Vlinders, libellen en overige ongewervelden		
Diverse soorten	Komen voor op en nabij stranden, maar stranden zijn geen essentieel leefgebied voor soorten. Worden niet beïnvloed door suppletie en of vervoersbewegingen.	Geen aanvullende uitvoeringsvoorwaarden.

4.2.1 Vleermuizen

De kustzone is een belangrijke vliegroute met name voor vleermuizen op trek zoals de ruige dwergvleermuis. Vliegroutes worden gevormd door lijnvormige landschapselementen zoals de duinenrij of de kustlijn. Vleermuizen zijn beschermd via Wnb art. 3.5. Voor vleermuizen geldt daarom een verbod op aantasting verblijfplaatsen en op verstoring. Verblijfplaatsen bevinden zich in bomen of gebouwen en nooit op het strand of open water waar suppleties plaatsvinden. De kustzone is wel een belangrijke vliegroute met name voor vleermuizen op trek zoals de ruige dwergvleermuis. Vliegroutes worden gevormd door lijnvormige landschapselementen zoals de duinenrij of de kustlijn. De werkzaamheden zorgen niet voor blokkerende of gaten in deze lijnvormige elementen. Ook blijft overdag tijdens de werkzaamheden de kustlijn functioneel als vliegroute, de werkzaamheden zijn namelijk plaatselijk, er zijn altijd uitwijkmogelijkheden beschikbaar in achterliggende duinen of verder op het strand. Als werkzaamheden 's nachts plaatsvinden en er gebruik gemaakt wordt van licht worden vleermuizen mogelijk wel verstoord. Om dit te vermijden gelden de volgende voorwaarden, waarbij de uitvoer aan ten minste één van deze uitvoeringsvoorwaarde moet voldoen:

- Er wordt buiten het actieve seizoen (1 april tot 1 november gewerkt) OF;
- Indien het niet mogelijk is om buiten het actieve seizoen van vleermuizen te werken (1 april tot 1 november), dienen de werkzaamheden tussen zonsopkomst en zonsondergang uitgevoerd te worden zonder kunstlicht OF;
- Indien er verlichting nodig is dient vleermuisvriendelijke verlichting (amber gekleurd licht) met zo min mogelijk uitstraling gebruikt te worden. Bij deze laatste optie dient ook gemotiveerd te worden waarom het gebruik van verlichting nodig is en dit echt niet anders kan.

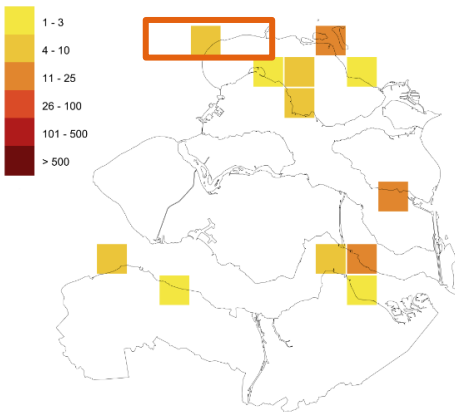
4.2.2 Broedvogels

Van verschillende soorten kunnen broedgevallen op strand en in zeereep niet uitgesloten worden (Lilipay & Sluijter, 2022). Uit verspreidingsgegevens blijkt dat op de suppletielocatie en omgeving broedende vogels aanwezig kunnen zijn. Verstoring van op het strand broedende vogels of vernielen van nesten en/of eieren is daarom niet uitgesloten. Als er buiten het broedseizoen wordt gewerkt zijn er geen effecten op broedvogels. Wanneer binnen het broedseizoen wordt gewerkt zijn de volgende uitvoeringsvoorwaarde van belang:

- Indien de werkzaamheden binnen het broedseizoen plaatsvinden, is een broedvogelcheck voorafgaand aan de werkzaamheden noodzakelijk.
- Als er broedende vogels worden aangetroffen dient een door een deskundige vastgestelde afstand tussen het broedsel en de werkzaamheden aangehouden te worden. Specifiek voor strandplevieren (Figuur 4-2) geldt dat deze afstand 350 meter moet zijn, conform het beheerplan van de Voordelta (zie Tabel 3-1). Om verstoring van broedvogels langs de verschillende potentiële aanvoer- en afvoerwegen te beperken wordt er alleen gebruikt gemaakt van de aanvoer- en afvoerweg langs de Brouwersdam.

Met bovenstaande maatregelen wordt volgens de geldende gedragscode gewerkt en voldaan aan de zorgplicht.

Strandplevier - *Charadrius alexandrinus*
Broedvogels
verspreiding
2019

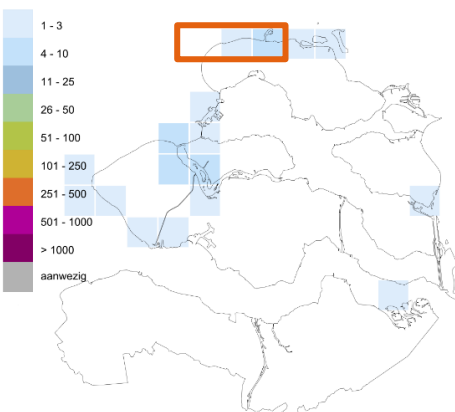

Figuur 4-2 Verspreiding van strandplevieren in Zeeland in aantal broedparen (periode 2019) (SOVON, 2023c). Projectgebied is aangegeven met oranje kader.

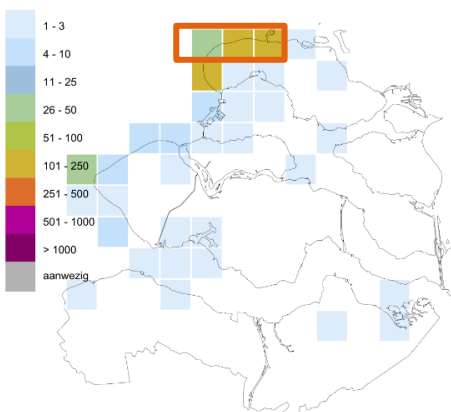
4.2.3 Foeragerende vogels

Omdat roodkeelduiker en parelduiker zeer verstoringsgevoelig zijn, wordt door (Krijgsveld et al., 2022) voor deze soorten een verstoringsafstand tot 2.000 meter aangenomen. Tijdens de zandwinning, het zandtransport en zandsuppletie kunnen foeragerende duikers worden verstoord. Alleen daar waar hoge concentraties vogels locatiegebonden aanwezig zijn kan herhalende verstoring door transportbewegingen tot negatieve effecten leiden. Het kan voorkomen dat duikers in hoge concentraties nabij een school vissen verblijven, maar vissen zijn niet locatiegebonden. Ook kunnen groepen rustende duikers voorkomen, die zich mee laten voeren met de getijdestroom. Aangezien een cyclus van zandwinning, -transport en suppleren enkele uren kost, zal geen frequente herhaaldelijke verstoring optreden (als het schip weer langskomt zijn de rustende duikers weer afgedreven). In Figuur 4-4 is het verstoringsgebied te zien als gevolg van de werkzaamheden. Binnen het verstoringsgebied zijn beide soorten duikers niet sterk locatiegebonden, met uitzondering van het gebied langs de Brouwersdam. Daar worden regelmatig grote groepen duikers gezien. Het gebied langs de Brouwersdam valt binnen de bovenwaterverstoringscontour. In Figuur 4-3 is de meest recente verspreiding van parelduikers en roodkeelduikers in Zeeland weergegeven.

Parelduiker - *Gavia arctica*
niet broedvogels
verspreiding
2013-2015

Roodkeelduiker - *Gavia stellata*
niet broedvogels
verspreiding
2013-2015

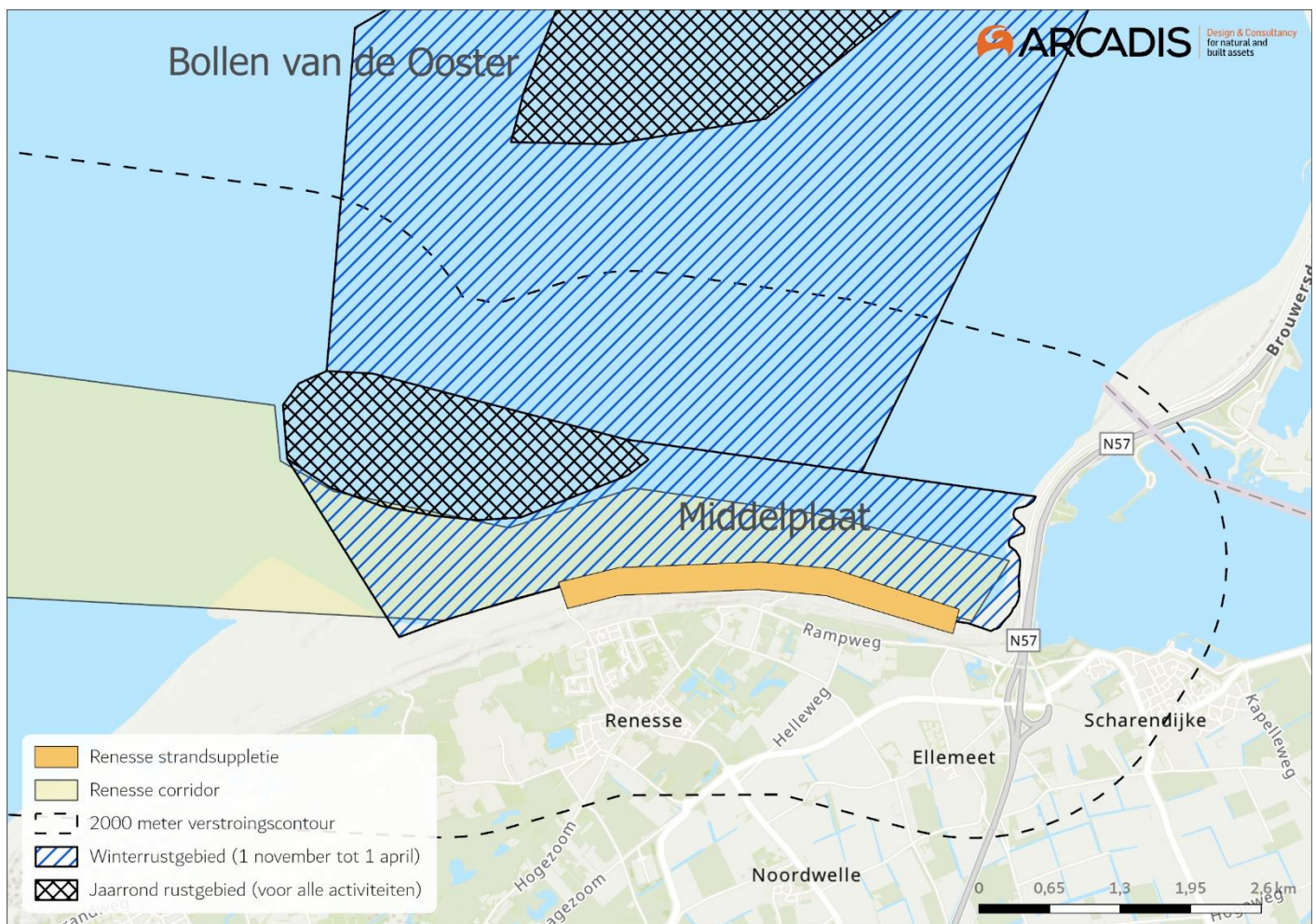

Figuur 4-3 Verspreiding van parelduikers (links) en roodkeelduikers (rechts) in Zeeland in de winter (periode 2013 tot 2015) (SOVON, 2023a, 2023b). Projectgebied is aangegeven met oranje kader.

De roodkeelduiker is sterk gevoelig voor verstoring tijdens het foerageren en kunnen als reactie op verstoring opvliegen en foerageergebieden verlaten als er recreanten of schepen in de buurt komen. Voor de roodkeelduiker is

de Brouwersdam en het Brouwershavensche Gat van groot belang als foerageergebied. Het gebied is een winterrustgebied waardoor er in de periode 15 december – 1 april geen suppleties plaatsvinden. In de zomermaanden mogen activiteiten, waaronder recreatie, wel plaatsvinden in het gebied. Hierdoor zal het gebied al minder aantrekkelijk zijn voor roodkeelduikers. Ook zijn er genoeg uitwijkmogelijkheden voor roodkeelduikers in de Voordelta. Verder is de verstoring tijdelijk en zal deze niet continu aanwezig zijn waardoor roodkeelduikers nog steeds gebruik kunnen maken van het gebied.

Er is geen sprake van verstoring die een gevolg kan hebben op de staat van instandhouding van deze soorten. De werkzaamheden kunnen dus plaats vinden onder de gedragscode en voldoen aan de zorgplicht.

Figuur 4-4 TBB en verstoringscontour van 2.000 meter rond de (vaar)corridor van het suppletieschip.

4.3 Conclusies Wnb-Soortbescherming

De conclusie ten aanzien van beschermde soorten is dat het overtreden van verbodsbepalingen die gelden voor beschermde soorten zijn uitgesloten wanneer aan de gedragscode en uitvoeringsvoorwaarden wordt voldaan, zie Tabel 4-2. Hierbij is ook de algemene zorgplicht en bijbehorende voorwaarde van toepassing die gelden voor alle strandsuppleties en die niet gebonden zijn aan specifiek voor enkele soorten. Zo is de algemene zorgplicht van toepassing, kunnen beschermde soorten onverwachts aanwezig zijn en moet er een deskundig ecoloog ingezet worden. Al deze voorwaarden moeten in het ecologisch werkprotocol van de aannemer worden uitgewerkt.

Tabel 4-2 Uitvoeringsvoorwaarden die opgenomen moeten worden in het ecologisch werkprotocol van de aannemer vanuit de soortenbescherming. In de kolom ID staat het nummer van de voorwaarde. Deze nummers corresponderen met of lopen door vanaf de nummering die in hoofdstuk 3 gebruikt is. Voorwaarden met een lichtoranje achtergrond gelden ook vanuit gebiedsbescherming.

ID Voorwaarden in ecologisch werkprotocol aannemer

2 & 3	Er wordt buiten de gevoelige periodes voor zeehonden gewerkt (december – februari en mei-juni)
4	Indien de werkzaamheden binnen het broedseizoen plaatsvinden, is een broedvogelcheck voorafgaand aan de werkzaamheden noodzakelijk. Als er broedende vogels worden aangetroffen dient een door een deskundige vastgestelde afstand tussen het broedsel en de werkzaamheden aangehouden te worden. Specifiek voor strandplevieren geldt dat deze afstand 350 meter moet zijn, conform het beheerplan van de Voordelta (zie Tabel 3-1).
6	Inzet deskundige (zie hoofdstuk 5)
8	Er moet voldaan worden aan ten minste één van de volgende punten: • Er wordt buiten het actieve seizoen (1 april tot 1 november) gewerkt OF; • Indien het niet mogelijk is om buiten het actieve seizoen van vleermuizen te werken (1 april tot 1 november), dienen de werkzaamheden tussen zonsopkomst en zonsondergang uitgevoerd te worden zonder kunstlicht OF; • Indien er verlichting nodig is dient vleermuisvriendelijke verlichting (amber gekleurd licht) met zo min mogelijk uitstraling gebruikt te worden. Bij deze laatste optie dient ook gemotiveerd te worden waarom het gebruik van verlichting nodig is en dit echt niet anders kan.
9	Aan- en afvoer van materieel over land vindt plaats bij de Brouwersdam
10	Algemene zorgplicht (zie hoofdstuk 5)
11	Onverwachte aanwezigheid van beschermde soorten (zie hoofdstuk 5)

5 Conclusie

5.1 Gebiedsbescherming

5.1.1 Voordelta

Voor de activiteiten zandwinning, zandtransport en zandsuppletie gelden de voorwaarden uit het beheerplan Voordelta. Wanneer wordt voldaan aan de voorwaarden uit Tabel 5-1 en deze worden opgenomen in het ecologisch werkprotocol van de aannemer wordt er voldaan aan de voorwaarden voor beheer en onderhoud. Middels het ecologisch werkprotocol en de resultaten van beheersmaatregelen waaraan de aannemer contractueel gebonden is, wordt het naleven van de zorgplicht geborgd. Als de wijze van uitvoering of periode van de suppletie wijzigt, dient opnieuw getoetst te worden of de suppletie nog voldoet aan de voorwaarden.

5.1.2 Kop van Schouwen

Voor het Natura 2000-gebied Kop van Schouwen is nog geen beheerplan vastgesteld. Effecten op habitattypen en habitatrichtlijnsoorten zijn op voorhand uit te sluiten, zie paragraaf 3.4.

5.2 Soortbescherming

De activiteiten hebben geen negatieve effecten op beschermde soort(groepen) mits de maatregelen in Tabel 5-1 in het ecologisch werkprotocol van de aannemer worden opgenomen. Hiermee wordt voldaan aan de zorgplicht en kan gewerkt worden met de gedragscode.

5.3 Uitvoeringsvoorwaarden

In Tabel 5-1 staan de uitvoeringsvoorwaarden voor dit project vanuit zowel de gebieds- als de soortenbescherming. In Bijlage A staan de acties die gelden voor de aannemer naar aanleiding van de uitvoeringsvoorwaarden.

Tabel 5-1 Uitvoeringsvoorwaarden (vanuit de gebieds- en soortbescherming) die opgenomen moeten worden in het ecologisch werkprotocol van de aannemer

ID	Geld voor gebied of soort	Maatregel voor	Voorwaarden in ecologisch werkprotocol aannemer
1	Gebied	TBB-gebieden	Er wordt buiten de periode met beperkte toegang gewerkt (15 december tot 1 april) van het TBB-gebied gewerkt ⁷
2	Gebied/soort	Zeehonden	Er wordt buiten de periode december-februari gewerkt i.v.m. pups grijze zeehond.
3	Gebied/soort	Zeehonden	Er wordt buiten de periode mei-juni gewerkt i.v.m. pups gewone zeehond.
4	Gebied/soort	Broedvogels	Indien de werkzaamheden binnen het broedseizoen plaatsvinden, is een broedvogelcheck voorafgaand aan de werkzaamheden noodzakelijk. Als er broedende vogels worden aangetroffen dient een door een deskundige vastgestelde afstand tussen het broedsel en de werkzaamheden aangehouden te worden. Specifiek voor strandplevieren geldt dat deze afstand 350 meter moet zijn, conform het beheerplan van de Voordelta (zie Tabel 3-1).
5	Gebied	Strandsuppletie	Uit het onderzoek blijkt het zand uit het zandwinkvak beperkt overeenkomt met het zand van de suppletielocatie. Wanneer er tot een maximum van +3 NAP wordt gesuppleerd wordt het natuurlijke zandsortingsproces vergroot door vermenging met zeewater tijdens hoogtij. Daarmee worden potentiële effecten verzacht.

⁷ Rijkswaterstaat gaat in gesprek met het bevoegd gezag om te kijken of er ook in maart gewerkt kan worden.

ID	Geld voor gebied of soort	Maatregel voor	Voorwaarden in ecologisch werkprotocol aannemer
6	Gebied/soort	Deskundige	De voorwaarden worden uitgevoerd door of onder toezicht van een ecologisch deskundige. Dit is een persoon die aantoonbaar een opleiding, kennis en ervaring heeft op het gebied van de (soort)specifieke ecologie. De deskundige heeft een afgeronde hbo of universitaire opleiding met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie of; een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren. Daarnaast heeft de deskundige praktijkervaring opgedaan, via een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, natuur beherende organisaties of organisaties die zich inzetten op het gebied van soortenbescherming. Of is een medewerker van Rijkswaterstaat die aantoonbaar ervaringskennis heeft van de betreffende soorten in de beheergebieden van Rijkswaterstaat.
7	Gebied	Habitattypen	Door de aanwezigheid van primaire duinen geldt dat primaire duinen in kaart gebracht moeten worden door een ecooloog.
8	Soort	Vleermuizen	Er moet voldaan worden aan ten minste één van de volgende punten: • Er wordt buiten het actieve seizoen (1 april tot 1 november) gewerkt OF; • Indien het niet mogelijk is om buiten het actieve seizoen van vleermuizen te werken (1 april tot 1 november), dienen de werkzaamheden tussen zonsopkomst en zonsondergang uitgevoerd te worden zonder kunstlicht OF; • Indien er verlichting nodig is dient vleermuisvriendelijke verlichting (amber gekleurd licht) met zo min mogelijk uitstraling gebruikt te worden. Bij deze laatste optie dient ook gemotiveerd te worden waarom het gebruik van verlichting nodig is en dit echt niet anders kan.
9	Soort	Broedvogels	Aan- en afvoer van materieel over land vindt plaats bij de Brouwersdam
10	Gebied/soort	Uitwerking zorgplicht	De zorgplicht houdt in dat één ieder voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede hun directe leefomgeving. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten, dieren en beschermde natuurgebieden. In gewone bewoondingen houdt de zorgplicht in dat gewerkt wordt met respect voor de natuur en voor levende dieren en planten. Zo moeten dieren die kunnen vluchten voor de werkzaamheden de kans daartoe geboden worden. De aannemer geeft aan op welke wijze aan de zorgplicht invulling wordt gegeven.
11	Soort	Onverwachte aanwezigheid van beschermde soorten	Bij onverwachte aanwezigheid van beschermde soorten wordt Rijkswaterstaat en het bevoegd gezag direct op de hoogte gebracht. De werkzaamheden worden pas hervat nadat de door een ter zake deskundige ecooloog noodzakelijk geachte beschermende maatregelen zijn getroffen. De maatregelen worden schriftelijk verantwoord en aan het bevoegd gezag gestuurd. De kans dat onverwacht beschermde soorten aanwezig zijn, is bij strandsuppleties zeer laag.

6 Literatuur

- Coumou, L., & van der Heijden, S. (2023). *Korrelgrootte zandwin- en suppletiegebieden 2023—Renesse (Schouwen)*.
- Jaspers, C. J., & Bucholc, A. (2016). *Voortoets en Nadere effectanalyse zandsuppleties kust Noord-Holland Onderzoek naar de mogelijke effecten op de Natura2000-duingebieden in Noord-Holland in het kader van de Natuurbeschermingswet* (Sweco Nederland B.V. SWNL-0182160).
- Jentink, R. (2019). *Embryonale duinen op het strand*.
- Kohsiek, L. H. M. (1984). *De korrelgrootte karakteristiek van de zeereep (stuifdijk) langs de Nederlandse kust*.
- Krijgsveld, K. L., Klaassen, B., & van der Winden, J. (2022). *Verstoring door vogels door recreatie*.
- Lilipay, S. J., & Sluiter, M. (2022). *Kustbroedvogels in het Deltagebied in 2021*. Deltamilieu Projecten. <https://deltamilieuprojecten.nl/wp-content/uploads/2022/04/Kustbroedvogels-in-het-Deltagebied-in-2021.pdf>
- Ministerie van Infrastructuur en Milieu. (2016). *Beheerplan Natura 2000 Voordelta 2015—2021*.
- Ministerie van Landbouw, Natuur en Voedselkwaliteit. (2006). *Natura 2000 gebied 113—Voordelta*.
- Ministerie van LNV. (2008). *Profiel document Nauwe korfslak (Vertigo angustior) H1014*.
- NDFF. (2023). *Nationale Databank Flora en Fauna*. <https://www.ndff.nl/>
- Pers. Comm. (2023). *Persoonlijke communicatie terreinbeheerder*.
- Royal Haskoning DHV. (2013). *Evaluatie Natura 2000-beheerplan Voordelta 2008-2014*.
- SOVON. (2023a). *Parelduiker*. <https://stats.sovon.nl/stats/soort/30/?prov=ZL>
- SOVON. (2023b). *Roodkeelduiker*. <https://stats.sovon.nl/stats/soort/20/?prov=ZL>
- Sovon. (2023). *Steenloper*. <https://stats.sovon.nl/stats/soort/5610/?prov=ZL>
- SOVON. (2023c). *Strandplevier*. <https://stats.sovon.nl/stats/soort/4770/?prov=ZL>
- van Bemmelen. (1988). *De korrelgrootte-samenstelling van het strandzand langs de Nederlandse Noordzee-kust*.
- Zoogdiervereniging. (2023). *Noordse woelmuis*. <https://www.zoogdiervereniging.nl/zoogdiersoorten/noordse-woelmuis>

Bijlage A Uitvoeringsvoorwaarden

De suppletie is getoetst aan de Wnb-Gebiedsbescherming en Wnb-Soortenbescherming. Door de volgende uitvoeringsvoorwaarden wordt voorkomen dat deze wetgeving wordt overtreden. Deze voorwaarden dienen opgenomen te worden in het ecologisch werkprotocol van de aannemer. Middels dit ecologisch werkprotocol, waaraan de aannemer contractueel gebonden is, wordt het naleven van de vrijstellingsvoorwaarden geborgd. In Tabel 6-1 worden de acties van de aannemer beschreven die opgenomen moeten worden in het ecologisch werkprotocol. De getoetste activiteiten staan in hoofdstuk 2 beschreven. Wanneer de wijze van uitvoering of periode van de suppletie wijzigt, dient opnieuw getoetst te worden of de suppletie nog voldoet aan de vrijstellingsvoorwaarden.

Tabel 6-1 Uitvoeringsvoorwaarde en actiepunten voor de aannemer

ID	Voorwaarden in ecologisch werkprotocol aannemer	Actie aannemer
1	Er wordt buiten de periode met beperkte toegang gewerkt (15 december tot 1 april) van het TBB-gebied gewerkt	
2	Er wordt buiten de periode december-februari gewerkt i.v.m. pups grijze zeehond.	De aannemer werkt buiten de periode met beperkte toegang en vaart alleen in de vaarcorridor.
3	Er wordt buiten de periode mei-juni gewerkt i.v.m. pups gewone zeehond.	
4	Indien de werkzaamheden binnen het broedseizoen plaatsvinden, is een broedvogelcheck voorafgaand aan de werkzaamheden noodzakelijk. Als er broedende vogels worden aangetroffen dient een door een deskundige vastgestelde afstand tussen het broedsel en de werkzaamheden aangehouden te worden. Specifiek voor strandplevieren geldt dat deze afstand 350 meter moet zijn, conform het beheerplan van de Voordelta (zie Tabel 3-1).	Als er broedende vogels worden aangetroffen dient een door een deskundige vastgestelde afstand tussen het broedsel en de werkzaamheden aangehouden te worden. De aannemer deelt de locaties van broedende vogels met RWS.
5	Uit het onderzoek blijkt het zand uit het zandwinkvak beperkt overeenkomt met het zand van de suppletielocatie. Wanneer er tot een maximum van +3 NAP wordt gesuppleerd wordt het natuurlijke zandsorteringproces vergroot door vermenging met zeewater tijdens hoogtij. Daarmee worden potentiële effecten verzacht.	
6	De voorwaarden worden uitgevoerd door of onder toezicht van een ecologisch deskundige. Dit is een persoon die aantoonbaar een opleiding, kennis en ervaring heeft op het gebied van de (soort)specifieke ecologie. De deskundige heeft een afgeronde hbo of universitaire opleiding met als zwaartepunt (Nederlandse) ecologie of; een afgeronde mbo-opleiding, met als zwaartepunt soortenherkenning en zorgvuldig handelen ten opzichte van in Nederland in het wild voorkomende planten en dieren. Daarnaast heeft de deskundige praktijkervaring opgedaan, via een ecologisch adviesbureau, zoals een bureau dat is aangesloten bij het Netwerk Groene Bureaus, natuur beherende organisaties of organisaties die zich inzetten op het gebied van soortenbescherming. Of is een medewerker van Rijkswaterstaat die aantoonbaar ervaringskennis heeft van de betreffende soorten in de beheergebieden van Rijkswaterstaat.	De aannemer moet kunnen aantonen dat de uitvoerende ecooloog deskundig is.
7	Door de aanwezigheid van primaire duinen geldt dat primaire duinen in kaart gebracht moeten worden door een ecooloog.	De aannemer moet de primaire duinen die aanwezig zijn op de locatie in kaart laten brengen door een deskundig ecooloog.
8	Er moet voldaan worden aan ten minste één van de volgende punten: • Er wordt buiten het actieve seizoen (1 april tot 1 november) gewerkt OF; • Indien het niet mogelijk is om buiten het actieve seizoen van vleermuizen te werken (1 april tot 1 november), dienen	De aannemer moet kunnen aantonen dat er OF buiten het actieve seizoen (1 april tot 1 november) gewerkt wordt, OF géén verlichting OF enkel gerichte vleermuisvriendelijke verlichting wordt gebruikt. Indien deze laatste optie aan de orde is dient ook gemotiveerd te worden waarom dit echt niet anders kan.

ID	Voorwaarden in ecologisch werkprotocol aannemer	Actie aannemer
	de werkzaamheden tussen zonsopkomst en zonsondergang uitgevoerd te worden zonder kunstlicht OF; Indien er verlichting nodig is dient vleermuisvriendelijke verlichting (amber gekleurd licht) met zo min mogelijk uitstraling gebruikt te worden. Bij deze laatste optie dient ook gemotiveerd te worden waarom het gebruik van verlichting nodig is en dit echt niet anders kan.	
9	Aan- en afvoer van materieel over land vindt plaats bij de Brouwersdam	De aannemer geeft in het ecologisch werkprotocol aan dat alleen de aan- en afvoer alleen via de Brouwersdam plaatsvindt.
10	De zorgplicht houdt in dat één ieder voldoende zorg in acht neemt voor de in het wild levende dieren en planten, alsmede hun directe leefomgeving. De zorgplicht geldt altijd en voor alle planten, dieren en beschermde natuurgebieden. In gewone bewoondingen houdt de zorgplicht in dat gewerkt wordt met respect voor de natuur en voor levende dieren en planten. Zo moeten dieren die kunnen vluchten voor de werkzaamheden de kans daartoe geboden worden. De aannemer geeft aan op welke wijze aan de zorgplicht invulling wordt gegeven.	De aannemer geeft aan op welke wijze aan de zorgplicht invulling wordt gegeven.
11	Bij onverwachte aanwezigheid van beschermde soorten wordt Rijkswaterstaat en het bevoegd gezag direct op de hoogte gebracht. De werkzaamheden worden pas hervat nadat de door een ter zake deskundige ecoloog noodzakelijk geachte beschermende maatregelen zijn getroffen. De maatregelen worden schriftelijk verantwoord en aan het bevoegd gezag gestuurd. De kans dat onverwacht beschermde soorten aanwezig zijn, is bij strandsuppleties zeer laag.	De aannemer moet een beschrijving van de getroffen beschermde maatregelen aanleveren. Hierbij moet aangetoond worden welk effect de maatregel heeft.

Bijlage B Zandkorralanalyse

ONDERWERP

Korrelgrootte zandwin- en suppletiegebieden 2023 - Renesse (Schouwen)30153792

PROJECTNUMMER**DATUM**

19 mei 2023

ONZE REFERENTIE

WASE5H3JW77F-350239261-2784:Definitief

VAN

Laura Coumou en Sanne van der Heijden

AAN

Marije van Belzen (Rijkswaterstaat)

1 Inleiding

In het kader van het Kustlijnzorg Suppletieprogramma 2024-2027 worden in 2023 zes suppleties geconditioneerd. Het voorliggend memo gaat over één van deze zes strandsuppleties. Het uitvoeren van suppleties om de basiskustlijn in stand te houden is regulier beheer en onderhoud, en is door LNV vrijgesteld van de vergunningplicht in het kader van de Wet Natuurbescherming (Wnb) voor gebiedsbescherming. Hoewel er geen sprake is van een N2000-vergunningplicht geldt wel de algemene zorgplicht van artikel 1.11 Wnb. Door het volgen van de voorwaarden uit de Natura 2000 beheerplannen wordt invulling gegeven aan deze zorgplicht. Voor strandsuppleties worden hierdoor eisen gesteld aan de korrelgrootte van het aan te brengen zand. De korrelgrootte(verdeling) van suppletiezand is een factor die medebepalend is voor de morfologische ontwikkelingen van de suppletie en die van invloed is op de mogelijke ecologische gevolgen ervan (zie bijvoorbeeld Baptist et al., 2009 voor een overzicht). De strekking van deze voorwaarde is in de meeste gebieden: "De samenstelling en korrelgrootte van het zand bij strandsuppleties komt zo veel mogelijk overeen met het zand van het strand dat grenst aan de suppletielocatie" (zie Bijlage 2).

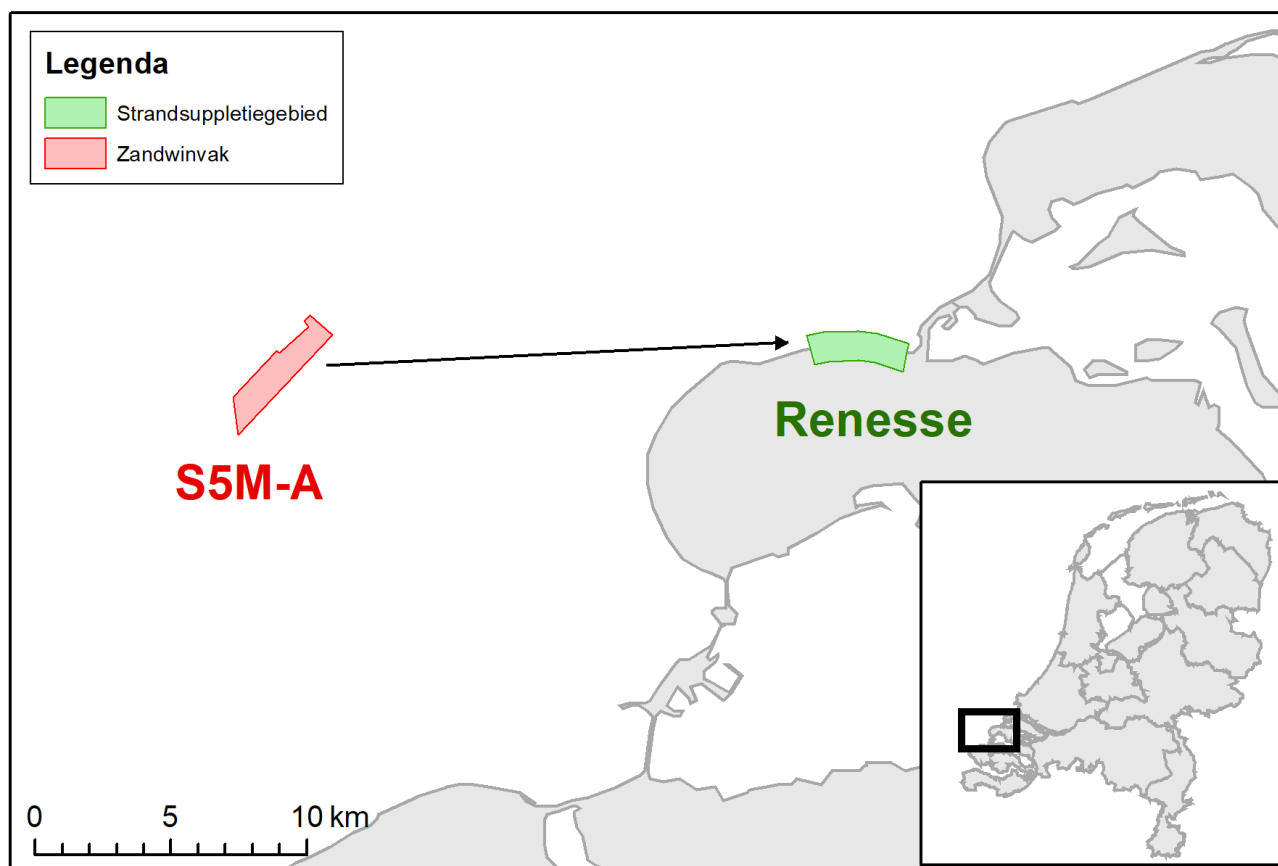
In dit memo wordt de korrelgrootte van het zand binnen de voorgenomen strandsuppletielocatie 'Renesse (Schouwen)' vergeleken met de korrelgrootte van het sediment uit het beoogde bijbehorende zandwinvak S5M-A zoals beschreven in Tabel 2-1 en weergegeven in Figuur 2-1.

Tabel 2-1 Overzicht suppletielocatie en bijbehorend zandwinvak. De begrenzing van het vak wordt gegeven in a.d.h.v. Rijkstrandpalen (RSP, in km in het betreffende kustvak).

Naam suppletielocatie	Type suppletie	Kustvak	Grenzen suppletievak	Bijbehorend zandwinvak
Renesse (Schouwen)	Strand	13 Schouwen	RSP 3,01 – 4,37 Uitloopraaien 1,06 – 4,69*	S5M-A

* De analyses in dit memo zijn uitgevoerd voor het suppletiegebied inclusief de uitloopraaien.

Voor de korrelgroottevergelijking voor de suppletie is de aanpak gehanteerd conform het stappenplan zoals opgenomen in Bijlage 1. De korrelgrootte(verdeling) van het te suppleren zand wordt gebaseerd op de karakteristieken van het zand in de zandwinlocatie. Hierbij is gefocust op de karakteristieke mediane korrelgrootte (D_{50}). De verstuivingsfractie – die ook relevant is met oog op de ecologische impact van de suppletie (Arcadis, 2022a; Arcadis, 2022b) – is niet geanalyseerd, aangezien geen zeefcurves beschikbaar zijn voor het strand en het duin bij het suppletievak.

Figuur 2-1 Overzicht van de ligging van het suppletiegebied (groen) en voorgenomen zandwinvak (rood).

1.1 Doel

Het doel van dit memo is om inzicht te geven in de aanwezige korrelgrootte in de geplande suppletielocatie 'Renesse (Schouwen)' en de korrelgrootte van het te suppleren zand in het beoogde bijbehorende zandwinvak 'S5M-A'.

1.2 Leeswijzer

Hoofdstuk 2 geeft achtergrondinformatie over de variatie in de korrelgrootte langs de Nederlandse kust en in het zandwinvak, en over de methoden die gehanteerd worden voor het bepalen van de korrelgrootte. Vervolgens wordt in Hoofdstuk 3 ingegaan op welke grootheden gebruikt kunnen worden om te bepalen of de korrelgrootte tussen het suppletie- en zandwinvak overeenkomt. De datasets voor het bepalen van de korrelgroottes in de beoogde suppletielocatie en het zandwingebed worden nader toegelicht in Hoofdstuk 4.

In Hoofdstuk 5 worden de resultaten gepresenteerd van de vergelijking van de mediane korrelgroottes op de beoogde suppletielocatie met de bijbehorende zandwinlocatie. De beschikbare korrelgroottes per gebied zijn samengevoegd tot een geaggregeerde korrelgrootte per diepte-interval per wingebed. De statistieken en ruimtelijke variatie van de korrelgrootte in de zandwinvak worden gegeven in Bijlage 3 en 4. Ten slotte worden de belangrijkste bevindingen samengevat in Hoofdstuk 6.

2 Achtergrondinformatie

In het rapport “Korrelgrootte van zandwingebied tot strand” (Arcadis, 2019) is een toelichting te vinden op de oorsprong van de korrelgroottevariëaties langs de kust, en de rol van de bemonstering, monsterbehandeling en de analyse op het bepalen van de korrelgrootte. Hieronder wordt een beknopte toelichting gegeven op deze twee punten. In het rapport “Korrelgrootte van zandwingebied tot strand” (Arcadis, 2019) is ook een beschouwing opgenomen van de verschillende gegevensbronnen voor de korrelgroottes van de zandwingebieden, het strand en de duinen en van de korrelgrootte in de beun van het baggerschip.

2.1 Variaties in korrelgrootte langs de kust

Langs de Nederlandse kust en ook in de zandwingebieden in de Noordzee is sprake van een grootschalig ruimtelijk patroon. In het zuidwesten is het zand over het algemeen grover, met een korrelgrootte tussen de 250 à 350 μm (matig tot zeer grof zand, Tabel 2-1). Naar het noordoosten wordt over het algemeen de korrelgrootte steeds fijner, waarbij er regionaal wel enige afwijking is. In het noordoosten ligt de korrelgrootte tussen de 150 en 200 μm (matig fijn zand, Tabel 2-1). Dat er sprake is van een overeenkomende trend in de korrelgrootte van de kust en van de zandwingebieden op de Noordzee heeft te maken met de geologische (Holocene) ontstaansgeschiedenis van de Nederlandse kust, waarbij hoofdzakelijk zand in de richting dwars op de kust is getransporteerd. Dit betekent ook dat bij zandwinning in een zandwink dat ten opzichte van de suppletie locatie dwars op de kust ligt, een grote overeenstemming in de korrelgrootte van kust en zandwingebied wordt verwacht.

Tabel 2-1 Korrelgrootteklassen en bijbehorende range in korrelgrootte.

Fractie	Korrelgrootte range [μm]	
Grind	Zeer grof grind	16 - 63 mm
	Matig grof grind	5,6 - 16 mm
	Fijn grind	2 - 5,6 mm
Grof zand	Uiterst grof zand	0,42 μm - 2 mm
	Zeer grof zand	300 - 420 μm
	Matig grof zand	210 - 300 μm
Fijn zand	Matig fijn zand	150 - 210 μm
	Zeer fijn zand	105 - 150 μm
	Uiterst fijn zand	63 - 105 μm
Silt	Silt	2 - 63 μm
Lutum	Lutum	< 2 μm

2.2 Bemonstering, monsterbehandeling en de analyse

Er zijn verschillende methoden beschikbaar voor het bepalen van de korrelgrootteverdeling en het daaruit afleiden van de representatieve korrelgrootte. Dit begint bij de wijze van bemonstering (onder andere verschillende boortechnieken), gevolgd door de behandeling (wel of niet verwijderen van kalk- en/of organische fractie; ultrasoonbehandeling, peptiseren) van de monsters en de eigenlijke analysemethode (zeven, laser-particle sizer; gravimetrisch, optisch vergelijkend). Het gevolg hiervan is dat de bepaalde korrelgrootte afhankelijk is van de toegepaste methodes.

Studies waarbij vergelijkingen zijn gemaakt tussen de resultaten van verschillende methode om de korrelgrootte te bepalen van hetzelfde monster laten inderdaad verschillen zien in de bepaalde korrelgroottes. Het omrekenen van de korrelgrootte door het toepassen van omrekeningsfactoren is niet mogelijk, ook omdat vaak niet volledig is vastgelegd welke behandeling en analyse zijn toegepast. Feitelijk is daardoor alleen een kwantitatieve vergelijking op hoofdlijnen (‘veel grover’, ‘veel fijner’) mogelijk.

Om verschillen in de representatieve korrelgrootte ten gevolge van de bemonsteringsmethode en -behandeling te vermijden in de vergelijking van de korrelgroottes in het suppletie- en zandwinkvak, worden in dit memo alleen de korrelgroottegegevens die bepaald zijn met behulp van zeven gebruikt. Monsters waarvan de korrelgrootte bepaald is met bijvoorbeeld een laser-particle sizer worden dus niet meegenomen.

3 Wat is een overeenkomende korrelgrootte?

3.1 D₅₀ als indicator

Bij het vergelijken van de korrelgrootte van win- en suppletiegebied wordt in eerste instantie gekeken naar de mediane korrelgrootte en niet naar de hele verdeling, omdat de vorm van de korrelgrootteverdelingen over het algemeen goed overeenkomen. Bijzondere korrelverdelingen, met bijvoorbeeld twee pieken, komen over het algemeen niet voor en verdelingen die worden gedomineerd door één (grote of fijne) fractie worden ook niet vaak aangetroffen. De D₅₀ (de korrelgroottemediaan) is daarmee een goede indicator van de korrelgrootte. Bovendien is het praktisch gezien niet werkbaar om alle individuele korrelgrootteverdelingen met elkaar te vergelijken, als deze al beschikbaar zijn naast de D₅₀-waarde.

3.2 Percentuele verschillen in de D₅₀ leidend

Vanwege de verschillen in de bemonstering, monsterbehandeling en analyse voor de bepalingen van het strand en de wingebieden worden op voorhand verschillen verwacht tussen de bepaalde waarden. Daarbij is sprake van variatie in de korrelgrootte binnen het suppletiegebied en binnen de wingebieden. Hierbij wordt niet de absolute bandbreedte beschouwd, maar de procentuele. Waarom de procentuele bandbreedte worden beschouwd, kan worden geïllustreerd met twee fictieve extreme voorbeelden. Bij een korrelgrootte van 20 µm betekent een absolute toename of afname van 10 µm, een procentuele toename of afname met 50%. Bij een korrelgrootte van 200 µm betekent een absolute toename of afname van 10 µm, een relatieve toename of afname met 5%. De procentuele verandering geeft een meer representatief beeld van de verschillen dan het absolute verschil van 10 µm.

3.3 Verschil betekent niet altijd dat het sediment niet overeenkomt

Een verschil tussen de mediane korrelgrootte die gemeten is op het strand en in de ondergrond van het zandwinkvak houdt niet altijd in dat het sediment dat daadwerkelijk in het suppletievak komt te liggen afwijkt van het oorspronkelijke zand in het suppletievak. Bij de vergelijking moet rekening gehouden worden met de volgende factoren:

1. Baggerschepen varen heen en weer tijdens het opzuigen van het zand en slaan dit op in de beun voordat het verspreid wordt over de suppletielocatie. Hierbij wordt het zand gemixt, waardoor het zand dat gesuppleerd wordt minder variatie vertoont dan de ruimtelijke variatie in het zandwinkvak. Uitsluiten van een deel van het zandwinkvak met afwijkende korrelgrootte is dus alleen nodig als de korrelgroottes zodanig sterk het gemiddelde beïnvloeden waardoor de afwijking met het suppletievak te groot wordt óf als een zone onwenselijk veel (zeer) fijn of (zeer) grof materiaal bevat.
2. Als de monsters waarmee de representatieve korrelgrootte in het suppletievak mee bepaald wordt deels in de duinen (fijn zand) genomen zijn, zal de D₅₀ voor het strandsuppletievak hierdoor licht onderschat worden. Dit geldt voor de dataset van Kohsiek (1984) (zie Bijlage 1). Voor dit voorliggend memo zal echter primair de dataset van Van Bemmelen (1988) worden beschouwd die de korrelgrootteverdeling van alleen het strand beschrijft.

Ten slotte kunnen ook verschillen in de bemonstering, monsterbehandeling en analyse, voor verschillen in de korrelgroottes tussen de vakken zorgen. Deze afwijking wordt grotendeels ondervangen door enkel korrelgrootteverdelingen die bepaald zijn met zeefanalyses te gebruiken in de vergelijking.

4 Beschikbare data

Hieronder wordt nader toegelicht welke datasets zijn gebruikt voor de vergelijking van de korrelgrootte in het suppletievak en bijbehorende zandwinvak zoals weergegeven in het overzicht in de Inleiding.

4.1 Suppletievak

Figuur 4-1 toont het suppletievak Renesse op een actuele luchtfoto uit 2022. Het betreft een strand met landwaarts een relatief smal duingebied met daarachter bebouwing.

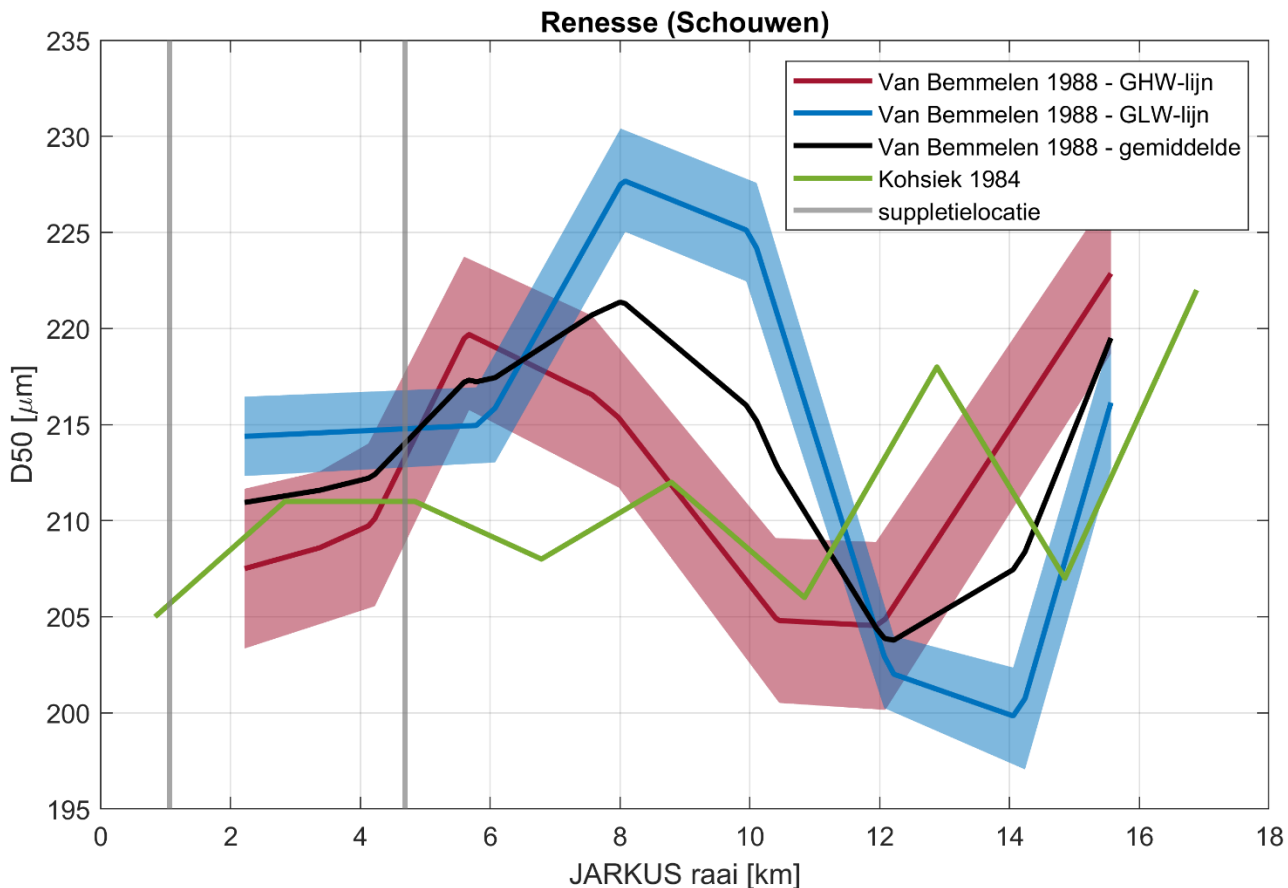
Figuur 4-1 Luchtfoto van de suppletielocatie uit 2022. De roze polygoon toont de raai begrenzing van het suppletievak inclusief uitloopraaien.

Basisgegevens

De basisgegevens over de representatieve mediane korrelgrootte (D_{50}) van het strand en de duinen zijn ontleend aan de rapportages van Kohsiek (1984)¹ en van Van Bemmelen (1988). Figuur 4-2 bevat de D_{50} -data van Van Bemmelen en Kohsiek (1984) van Schouwen. De korrelgroottegegevens van het duin uit Kohsiek (1984) zijn beschikbaar in de vorm van een tabel met onder andere de lokaal gemiddelde D_{50} -waarden. De gegevens van het strand uit Van Bemmelen (1988) zijn voor alle 2-km-raaien alleen beschikbaar in de vorm van een lopend gemiddelde in een grafiek per gebied. Deze grafieken zijn gedigitaliseerd zodat de data gebruikt kan worden voor deze analyse. De grafieken

¹ Bestudering van de rapportage van Kohsiek leert dat, in tegenstelling wat eerder is beschreven, voorafgaand aan de zeefanalyses de kalkfractie is verwijderd. Dat betekent dat de door Kohsiek (1984) én Van Bemmelen (1988) bepaalde korrelgrootte over het algemeen fijner is dan de daadwerkelijke korrelgrootte in het veld waar ook schelpresten aanwezig zijn.

bevatten het lopend gemiddelde van de D_{50} voor de gemiddeld hoogwaterlijn (GHW-lijn) en voor de gemiddeld laagwaterlijn (GLW-lijn), met een bandbreedte die de lokale variatie representeert op basis van extra metingen op alle 20-km-raaien. Het gemiddelde van de GHW-lijn en de GLW-lijn is berekend en toegevoegd aan Figuur 4-2, omdat deze gebruikt wordt voor de korrelgrootte-analyse in het voorliggende memo.

Figuur 4-2. D_{50} -waarden van Schouwen uit de dataset van Van Bemmelen (1988) en Kohsiek (1984). De gemiddelde D_{50} -waarde van Van Bemmelen is berekend door het lopend gemiddelde van de GHW-lijn en de GLW-lijn te nemen. De suppletie locatie Renesse is o.b.v. de uitloopraaien.

Voor de suppletie locatie zijn geen gegevens beschikbaar uit de dataset van Eisma (1966) en Van der Wal et al. (1995). Aangezien op de suppletie locatie na monsternamen strandsuppleties plaats hebben gevonden, zou idealiter de korrelgroottevergelijking plaatsvinden op basis van nieuwe gegevens van de korrelgroottesamenstelling, waarbij dezelfde wijze van monsterbehandeling en analyse is gehanteerd als voor het zandwinvak. Deze gegevens zijn echter niet beschikbaar.

Gebruikte korrelgroottegegevens voor suppletievak Renesse (Schouwen)

Binnen suppletievak Renesse (Schouwen) liggen twee datapunten met korrelgroottegegevens van Van Bemmelen (1988) (strandmetingen) zoals zichtbaar in Figuur 4-2. Daarnaast is er net buiten het suppletievak één meetpunt met korrelgroottegegevens van Van Bemmelen (1988) die kan worden gebruikt voor verdere analyse. Voor de analyse is gebruikgemaakt van het gemiddelde van de GHW-lijn en de GLW-lijn (zwarte lijn).

Ook zijn er meerdere metingen (in totaal 3 waarden) uit de dataset van Kohsiek (1984) (duinmetingen) gebruikt voor verdere analyse. Hiervan valt één meting binnen het suppletievak en twee er net buiten (Figuur 4-2).

Voor dit suppletievak is een gewogen-gemiddelde D_{50} bepaald op basis van de waarden van Kohsiek (1984) en van Bemmelen (1988). De waarden in en net naast het suppletievak worden hierin meegenomen. Deze D_{50} -waarden

worden gebruikt in de vergelijking met het zandwinkvak. Hierbij is aangenomen dat de missende D_{50} -waarden van Van Bemmelen (1988) aan de zijkant van het suppletievak (rond raai km 2) is aangevuld met de dichtstbijzijnde waarde om tot een gewogen gemiddelde te komen.

4.2 Zandwinlocatie

Voor het zandwinkvak S5M-A zijn verschillende datasets met korrelgroottegegevens beschikbaar, zoals weergegeven in Tabel 4-1. De zeefcurves van alle beschikbare boringen binnen het vak samen zijn gebruikt om de representatieve korrelgrootte per zandwinkvak te bepalen. In zandwinkvak S5M-A zijn in totaal 21 boringen gezet, waarvan 19 in 2018 en 2019. Daarnaast zijn er voor het zandwinkvak in totaal 2 boringen uit 2016 meegenomen in deze studie. De monsterdiepte ten opzichte van maaiveld voor deze boringen is wel wat minder betrouwbaar, omdat het maaiveld in de tijdspanne tussen de boring en nu mogelijk veranderd is door bijvoorbeeld eerdere zandwinningen.

Alleen monsters waarvoor een zeefcurve beschikbaar is, en die binnen de maximale zandwindiepte van 2 m ten opzichte van het maaiveld liggen, zijn meegenomen. Om te bepalen of boringen binnen het zandwinkvak liggen, zijn de coördinaten van het zandwinkvak zoals vermeld in het uitvoeringsplan gebruikt. Voor alle monsters binnen het vak is de D_{50} bepaald op basis van de korrelgrootteverdeling. Hiervoor is een lineaire interpolatie uitgevoerd op de twee maasgroottes van de zeven en de bijbehorende doorvalpercentages die het dichtst bij de 50% liggen. Op basis van deze waarden is vervolgens de D_{50} bepaald voor het zandwinkvak per diepte-interval (0-2 m -mv) tot de maximale zandwindiepte van 2 m ten opzichte van de bodemhoogte in 2018. Hiervoor zijn telkens eerst de D_{50} -waarden binnen elk diepte-interval gemiddeld per boring bepaald. Vervolgens is het gemiddelde per diepte-interval voor het zandwinkvak bepaald door alle gemiddelden van de boring binnen het vak voor het desbetreffende interval te middelen. Hierbij is het maaiveld het oorspronkelijke maaiveld ten tijde van het zetten van de boring: er is niet gecorrigeerd voor eventuele bodemhoogteveranderingen tussen 2018 (peildatum voor max. zandwindiepte), de datum waarop de boringen zijn genomen en de huidige situatie. Er is dus geen rekening gehouden met eventuele latere zandextracties/-verplaatsingen.

Tabel 4-1 Overzicht totaal aantal beschikbare boorgegevens en korrelgrootteverdelingen voor het zandwinkvak uit verschillende datasets. Voor een overzicht van het aantal monsters/boringen per diepte-interval, zie Bijlage 3.

Vak	Maximale zandwindiepte [m] o.b.v. uitvoeringsplan	Boringen 2016		Boringen 2018/2019	
		Aantal boringen	Aantal monsters*	Aantal boringen	Aantal monsters*
S5M-A	2 m -mv	2	6	19	53

* Alleen monsters met korrelgrootteverdeling tot de maximale zandwindiepte zijn meegeteld.

5 Overzicht en vergelijking mediane korrelgrootte (D_{50})

Tabel 5-1 geeft een overzicht van de D_{50} -waarden in het suppletievak en de bijbehorende zandwinlocatie. De gemiddelde D_{50} van het sediment in zandwinkvak S5M-A binnen de maximale zandwindiepte (diepte-interval 0-2 m -mv) valt onder de categorie matig grof zand (210-300 μm). Op de suppletielocatie Renesse komt de gemiddelde D_{50} van het sediment ook overeen met matig grof zand (210-300 μm) voor de berekende waarden op basis van de gegevens van Van Bemmelen (1988) (strandmetingen) en op basis van Kohsiek (1984) (duinmetingen).

De korrelgroottestatistieken van het zandwinkvak zijn opgenomen in Bijlage 3 en een kaart van de ruimtelijke variatie in de korrelgrootte in het zandwinkvak in Bijlage 4. Een classificering van de mate van overeenkomst en een toelichting op de vergelijking per suppletielocatie volgt in de volgende paragrafen.

Tabel 5-1 Overzicht en vergelijking mediane korrelgrootte (D_{50}) op de suppletielocatie en de bijbehorende zandwinlocatie. In de eerste rij is de D_{50} van het suppletievak bepaald op basis van Kohsiek (1984) (duinmetingen) en in de laatste twee rij is de D_{50} van het suppletievak bepaald op basis van Van Bemmelen (1988) (strandmetingen).

Naam suppletielocatie	Korrelgrootte suppletievak		Bijbehorend zandwinkvak	Korrelgrootte zandwinkvak D_{50} (μm)	Verschil D_{50} suppletievak-zandwinkvak (%)
	Dataset	D_{50} (μm)		Gemiddeld over zandwindiepte (0-2 m -mv)	Gemiddeld over zandwindiepte (0-2 m -mv)
Renesse (Schouwen)	Kohsiek (1984)	210	S5M-A	271	29%
	van Bemmelen (1988)	212		271	28%

5.1 Mate van overeenkomst

Tabel 5-2 toont de mate van overeenkomst tussen de representatieve korrelgroottes in de zandwinlocatie en op de strandsuppletie locatie op basis van de percentuele afwijkingen in Tabel 5-1. Dit is alleen gebaseerd op de percentuele afwijkingen, waarvan de D_{50} van het suppletievak berekend is met de dataset van Van Bemmelen (1988) (laatste rij, grijs in Tabel 5-1). In de volgende paragraaf wordt nader ingegaan op de mate van overeenkomst, rekening houdend met de potentiële oorzaken van korrelgrootteverschillen zoals beschreven in hoofdstuk 3.

De onderstaande tabel geeft enkel een classificatie van de mate van overeenkomst en niet een oordeel over de impact van het verschil en of daarmee aan de eisen in de beheerplannen voldaan wordt. De classificatie vormt wel de basis voor een dergelijke bepaling. Voor de volledige bepaling of een bepaald verschil een probleem vormt, zal onder andere de ecologische toetsing meegenomen moeten worden. Dit valt buiten de scope van dit memo.

Tabel 5-2 Classificering van de mate van overeenkomst tussen de korrelgroottes op de strandsuppletie locatie en in het zandwinkvak op basis van de percentuele verschillen in Tabel 5-1 (laatste rij, o.b.v. Van Bemmelen (1988)) gemiddeld over het volledige zandwinkvak.

Naam suppletie locatie	Zandwinkvak	Mate van overeenkomst *
Renesse (Schouwen)	S5M-A	Beperkt**

* Goed = 0-10% verschil, redelijk = 10-20%, beperkt = 20-30%, matig = 30-40%, slecht = >40%.

** In praktijk waarschijnlijk minder slecht, zie toelichting in §5.2.

5.2 Toelichting op de vergelijking

Het zand uit zandwinkvak S5M-A komt op basis van Tabel 5-2 beperkt overeen met het zand in suppletievak Renesse (Schouwen): de D_{50} van het zand uit dit zandwinkvak (0-2 m -mv) is gemiddeld 28% grover dan op de suppletie locatie (o.b.v. Van Bemmelen (1988)).

Merk op dat als de bandbreedte in de D_{50} ook meegenomen wordt, blijkt dat de relatief kleine bandbreedte van de D_{50} in het suppletievak (~204 tot 217 μm op basis van Figuur 4-2) binnen de brede bandbreedte van de D_{50} in het zandwinkvak ligt als naar het minimum en maximum gekeken wordt (166 tot 359 μm , zie Bijlage 3). De bandbreedte in het suppletievak valt echter buiten de bandbreedte in het zandwinkvak op basis van de standaardafwijking in de D_{50} ($271 \pm 49 \mu\text{m}$).

Korrelgrootte in het suppletievak

Voor het suppletievak Renesse is het gemiddelde op basis van Van Bemmelen (1988) gekozen voor de vergelijking en niet het gemiddelde op basis van Kohsiek (1984) (overigens wel te zien in Tabel 5-1). Deze keuze is gemaakt omdat de monsters van Kohsiek (1984) zijn genomen in de duinen en de monsters van Van Bemmelen (1988) op het strand, waar de suppletie gaat plaatsvinden. Echter maakt deze keuze voor dit suppletievak niet veel uit omdat de waarden van Van Bemmelen (1988) en Kohsiek (1984) heel dicht bij elkaar liggen (212 en 210 μm). De data van Van Bemmelen is voor het suppletievak handmatig gedigitaliseerd uit grafieken waarin een lopend gemiddelde opgenomen is, wat wel kan zorgen voor een kleine afwijking ten opzichte van de precieze gemeten data die niet beschikbaar is.

In Figuur 4-2 is te zien dat de D_{50} van Van Bemmelen niet volledig bekend is in het gehele suppletievak. Om het gewogen gemiddelde van de D_{50} over het suppletievak te berekenen is aangenomen dat de het gedeelte waar data mist, gelijk is aan de waarde van het dichtstbijzijnde datapunt. Deze aanname kan zorgen voor afwijkingen ten opzichte van de werkelijkheid.

Het is waarschijnlijk dat het zand uit het zandwinkvak in praktijk beter overeenkomt met het zand in het suppletievak:

1. De gemiddelde D_{50} in het suppletievak kan enigszins onderschat worden door suppleties die na de monsternamen door Van Bemmelen (1988) plaats hebben gevonden. Deze kunnen het strandzand mogelijk grover hebben gemaakt over tijd heen. Op de suppletie locatie Renesse zijn in het verleden namelijk regelmatig strandsuppleties

uitgevoerd die overlappen met (een deel van) de geplande suppletielocatie, namelijk in 1995, 1999, 2003, 2007, 2012, 2016 en 2019. Hoe sterk de korrelgrootte op het strand hierdoor veranderd is, is echter niet bekend.

2. Mogelijk is dit verschil iets kleiner als er rekening wordt gehouden met de kalkfractie die in de monsters van Van Bemmelen (1988) verwijderd is, maar niet in de boringen in het zandwinkvak.

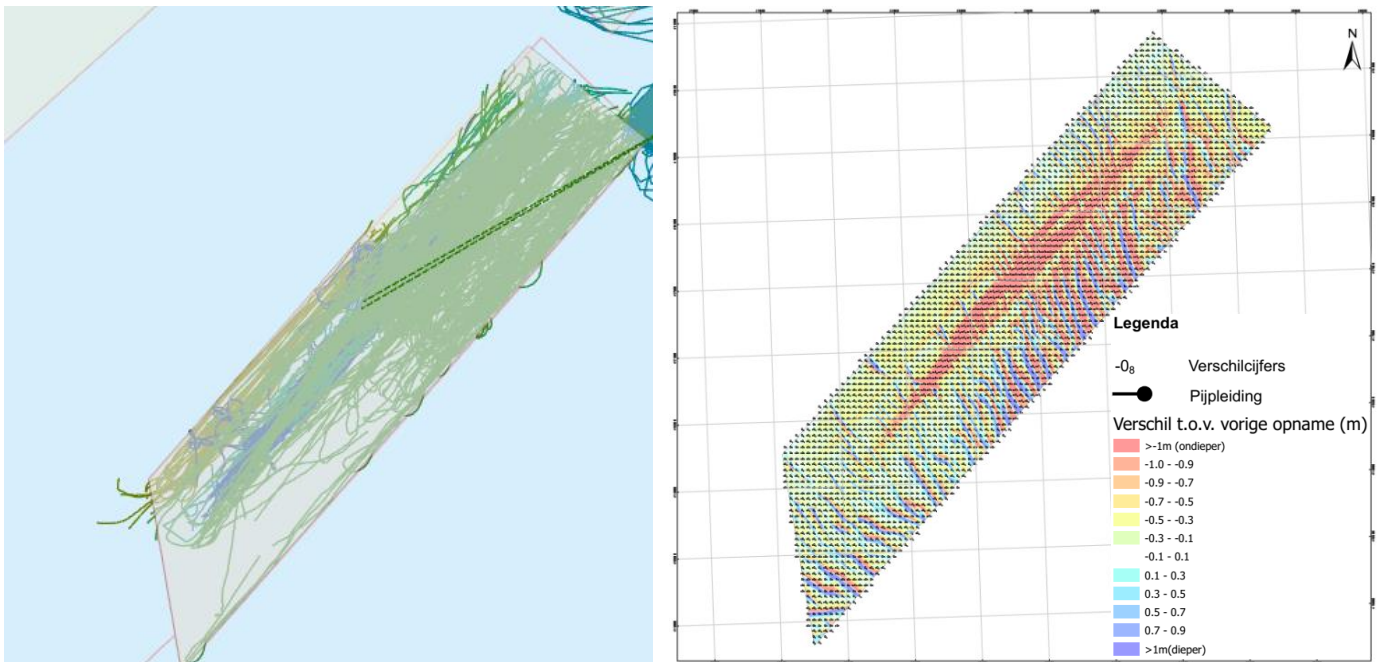
Korrelgrootte in het zandwinkvak

In zandwinkvak S5M-A zijn voldoende verspreide gegevens beschikbaar om een beeld te krijgen van de (variatie in de) korrelgrootte, namelijk 19 verspreide, recente boringen uit 2018 en 2019 en 2 uit 2016. Over het algemeen is er voor het diepte-interval 0-2 m (-mv) een grote ruimtelijke variatie in de D_{50} zichtbaar (Bijlage 4). In de kaartjes in Bijlage 4 en de tabel met statistieken in Bijlage 3 wordt de korrelgrootte voor het diepte-interval van 0-2 m ten opzichte van het maaiveld getoond, aangezien de te analyseren zandwinddiepte ook uitgedrukt is ten opzichte van het maaiveld. De D_{50} varieert tussen de 166 en 359 μm met een standaarddeviatie van 49 μm en een gemiddelde van 271 μm (zie voor meer statistieken Bijlage 3).

In het vak is in het zuidwesten een regio met een relatief grove korrelgrootte (5 boringen boven de 278 μm). In deze regio zou minder of niet gebaggerd kunnen worden zodat het gemiddelde (na mixen door het opzuigen en suppleren) wat lager uitkomt, en meer in de buurt komt van de D_{50} van het suppletievak. Vanwege het te verwachten mixen van het sediment tijdens het opzuigen en suppleren, zal het zand dat daadwerkelijk op het strand komt te liggen waarschijnlijk een minder grote variatie in D_{50} vertonen.

Het zandwinkvak S5M (dat grotendeels overeenkomt met S5M-A) is voor eerdere suppleties gebruikt. In 2019/2020 is het vak gebruikt voor een eerdere suppletie bij Renesse (Schouwen) en in 2020/2021 is het vak gebruikt voor de Westkop (Schouwen). De linkerhelft van Figuur 5-1 toont waar schepen gevaren hebben voor deze suppleties, en de rechterhelft toont het bodemhoogteverschil tussen 2018 (referentie voor de maximale zandwinddiepte) en na de zandwinning voor de suppleties in 2021. Hierin is te zien dat het zand vooral in een strook in het midden van het zandwinkvak bijna tot de maximale zandwinddiepte van 2 m diep zand gewonnen is. In de zuid(west)elijke hoek lijkt geen zand te zijn gewonnen, en langs de gehele zuidoostelijke rand lijkt de beweging van de megaribbels de bodemverandering te domineren. Door deze zandwinning en natuurlijke bodemhoogteveranderingen, kan het zand dat gewonnen wordt voor de komende suppleties enigszins afwijken van de berekende gemiddelde D_{50} gebaseerd op alle gegevens in het zandwinkvak. Aangezien het grovere zand in de zuidwestelijke punt juist nog aanwezig is, is het aannemelijk dat het nog aanwezige zand uit het zandwinkvak gemiddeld wat grover is dan 271 μm . Uitgaande van maximaal 20 μm grover zand, kan de overeenkomst hierdoor uitkomen op 'matig' in plaats van 'beperkt'.

Merk op dat hetzelfde advies van toepassing is voor de geplande suppletie bij de Westkop van Schouwen waarvoor hetzelfde zandwinkvak beoogd is.

Figuur 5-1 Links: vaarbewegingen van de laatste suppleties waarvoor zand gewonnen is uit S5M. Rechts: Bodemhoogteverschil tussen T0 (18-04-2018) en de laatste peiling in 2021 (rood = bodem is lager in 2021 dan in 2018, blauw = vice versa) (uitsnede van originele kaart). Bron: RWS.

6 Conclusie

In dit memo is de korrelgrootte van het sediment binnen het suppletievak Renesse (Schouwen) en het bijbehorende zandwinkvak S5M-A gepresenteerd, vergeleken en toegelicht. Hierbij is gefocust op de karakteristieke mediane korrelgrootte (D_{50}).

Samengevat kan voor het suppletievak het volgende geconcludeerd worden met betrekking tot de overeenkomst in de mediane korrelgrootte met het beoogde zandwinkvak:

De mate van overeenkomst is beperkt voor zandwinkvak S5M-A: de gemiddelde D_{50} in het zandwinkvak tot een windiepte van 2 m ten opzichte van het maaiveld is 28% grover dan de gemiddelde D_{50} op het strand in het suppletievak volgens Van Bemmelen (1988). Hier worden wel 2 kanttekeningen bij geplaatst:

- De variatie in de D_{50} binnen het zandwinkvak is relatief groot. Door eerdere zandwinnings in het zandwinkvak lijkt vooral het zand in het centrale deel van het zandwinkvak niet meer beschikbaar te zijn. Het grovere zand uit het zuidwesten van het zandwinkvak is wel nog grotendeels aanwezig. De gemiddelde D_{50} van het nog te winnen zand komt daarmee mogelijk iets grover uit. Daardoor kan de overeenkomst mogelijk 'matig' (30-40% verschil) in plaats van 'beperkt' (20-30% verschil) zijn, tenzij dit grovere gebied gemeden wordt. Als het grovere gebied wel gewonnen wordt, is het mixen van zand uit verschillende locaties van het zandwinkvak extra belangrijk om te voorkomen dat de suppletie lokaal erg grof wordt.
- Mogelijk is het verschil tussen de gemiddelde D_{50} in het zandwinkvak en het suppletievak in praktijk iets kleiner, doordat de D_{50} op het strand o.b.v. Van Bemmelen (1988) de huidige situatie mogelijk licht onderschat. Dit komt mede doordat er intussen meerdere suppleties hebben plaatsgevonden in het suppletievak.

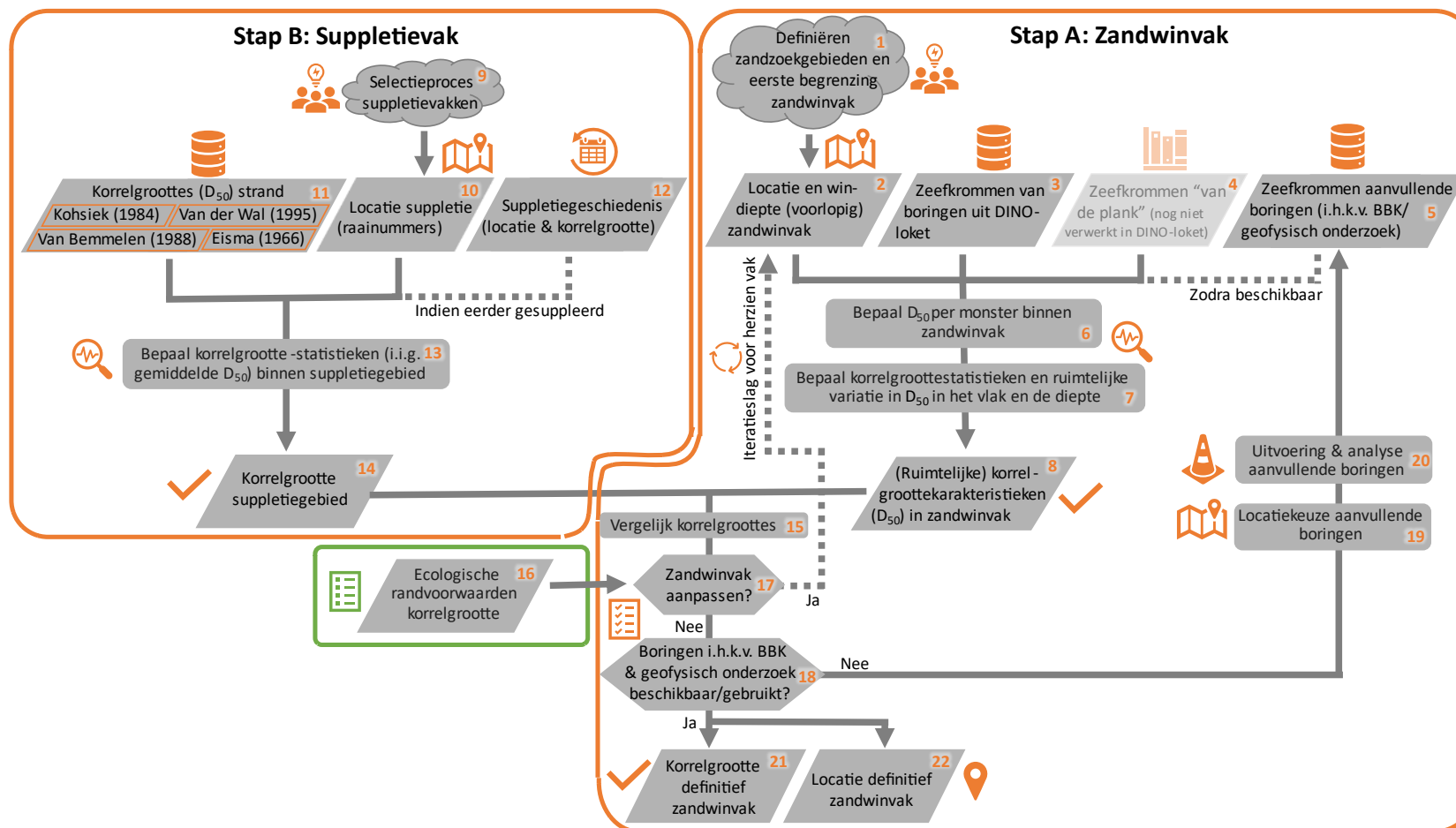
BRONNEN

- Arcadis, 2013. Beheer bibliotheek schouwen; Morfologie en ingrepen. Rapport met kenmerk C03041.003080.
- Arcadis, 2019. Korrelgrootte van zandwingebied tot strand. Rapport.
- Arcadis, 2021. Memo 'Analyse korrelgrootte zandwin- en suppletiegebieden 2020-2021 - Volledig' d.d. 8 april 2021. Referentie D10021189 65, status definitief.
- Arcadis, 2022a. Korrelgrootte strand en duinen Vlieland. Variatie in ruimte en tijd en de relatie met zandsuppleties. Referentie D10050943:3.
- Arcadis, 2022b. Ecologische gevolgen voor strand en duinen via morfologie en korrelgrootte van de geplande strandsuppletie Vlieland. In opdracht van Rijkswaterstaat Zee en Delta. Definitieve versie, 30 juni 2022.
- Baptist, M.J., J.E. Tamis, B.W. Borsje, en J.J. van der Werf (2009). Review of the geomorphological, benthic ecological and biogeomorphological effects of nourishments on the shoreface and surf zone of the Dutch coast. Wageningen IMARES Report IMARES C113/08, Deltares Z4582.50.
- Deltares, 2021. Memo 'Aanvullende veldgegevens zandwinkvak L17-1'. Documentkenmerk 11206108-005-BGS-0008.
- Eisma, D., 1968. Composition, origin and distribution of Dutch coastal sands between Hoek van Holland and the island of Vlieland. Proefschrift Universiteit Groningen.
- Elias, E.P.L., A. J.F. Van der Spek, S. G. Pearson & J. Cleveringa. 2019. Understanding sediment bypassing processes through analysis of highfrequency observations of Ameland Inlet, the Netherlands. Marine Geology v. 415.
- Holzhauser, H., B.W. Borsje, P.M.J. Herman, C.A. Schipper, K.M. Wijnberg. Submitted to Journal of Ocean and Coastal Management - special issue Future Dutch Coast. The geomorphology of an ebb-tidal-delta linked to benthic species distribution and functionality.
- Kohsiek, L.H.M., 1984. De korrelgrootte karakteristiek van de zeereep (stuifdijk) langs de Nederlandse kust, RWS. Rijkswaterstaat, SEAWAD and Deltares, 2019. Datareport Kustgenese 2.0 measurements. Final version
- Rijkswaterstaat, 1998: Sedimentatlas Waddenzee, Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat Rijksinstituut voor kust en zee; cd-rom.
- Stuyfzand, P.J., S.M. Arens en A.P. Oost, 2010. Geochemische effecten van zandsuppleties langs Hollands kust. KWR-rapport KWR 2010.048.
- Van Bemmelen, C.E., 1988. De korrelgrootte-samenstelling van het strandzand langs de Nederlandse Noordzee-kust. Rapport Universiteit Utrecht.
- Van der Wal, D., B.A.M.; Peters, W.H. van der Putten, O.F.R. van Tongeren, 1995. Inventariserend onderzoek naar de ecologische effecten van zandsuppletie. Rijksinstituut voor Kust en Zee/RIKZ. Ministerie van Verkeer en Waterstaat: The Netherlands. 110 pp.
- Zwarts, L., 2004: Bodemgesteldheid en mechanische kokkelvisserij in de Waddenzee. Ministerie van Verkeer en Waterstaat, Rijkswaterstaat RIZA rapport RIZA/2004.028. incl. cd-rom.

Bijlage 1. Stappenplan beoordeling korrelgroottes

Het in deze bijlage beschreven stappenplan is overgenomen uit het memo “Korrelgrootte zandwin- en suppletiegebieden” (d.d. 15 oktober 2019). Een wijziging ten opzichte dit oorspronkelijk memo is dat in het voorliggend memo primair de dataset van Van Bemmelen (1988) is gebruikt voor het bepalen van de mediane korrelgrootte op de suppletielocatie, omdat deze de korrelgroottes op het strand beschrijft. Deze dataset was nog niet bekend bij het schrijven van de aanpak in 2019. Tot 2022 is de dataset van Kohsiek (1984) primair gebruikt, die de korrelgroottes in de duinen beschrijft. Aangezien de beschouwde suppleties op het strand plaatsvinden, is de dataset van Van Bemmelen (1988) representatiever voor de korrelgrootte op suppletielocatie.

Figuur 6-1 toont een algemeen toepasbare workflow voor het bepalen en vergelijken van de korrelgrootte in een strandsuppletievak en bijbehorend zandwinkvak. Deze workflow beschrijft de ‘ideale situatie’ waarbij de benodigde data reeds beschikbaar en bruikbaar is, en de boringen die gezet worden in het kader van het besluit bodemkwaliteit (BBK) uitgevoerd worden nadat het definitieve zandwinkvak vastgesteld is. Onder het figuur worden de verschillende databronnen en acties toegelicht, samen met potentiële afwijkingen van de ideale situatie. De nummers in de tekst (#) verwijzen naar de nummers van de datasets en acties in Figuur 6-1.

Figuur 6-1 Workflow voor bepalen en vergelijken van de korrelgrootte in een suppletievak en bijbehorend zandwinvak.

Stap A: Zandwinkvak

Het vaststellen van de korrelgrootte in het zandwinkvak is een meer complex en tijdrovend proces dan stap B, aangezien iteratieslagen nodig kunnen zijn om te bepalen of het zandwinkvak voldoet aan (onder andere) de korrelgrootte-eisen, en data over de korrelgrootte niet altijd op het gewenste moment beschikbaar is. Daarom kunnen de eerste stappen van Stap A reeds in gang gezet worden voor Stap B. Stap B moet wel afgerond zijn voor de eerste vergelijking met de korrelgroottes in het (voorlopige) zandwinkvak plaatsvindt (15).

Het proces begint met het vaststellen van het (voorlopig) zandwinkvak (1). Hierbij wordt gekozen voor een bestaand of nieuw zandwinkvak. Voor een nieuw zandwinkvak, wordt het zandzoekgebied op basis van de MER-voorwaarden gedefinieerd. Hierbinnen wordt vervolgens een concept zandwinkvak geselecteerd. Zowel de ligging van het zandwinkvak in het vlak (x-y-coördinaten) als een eerste, ruime inschatting van de maximale windiepte (2) worden (voorlopig) vastgesteld. Naar aanleiding van onder andere de geschiktheid van de korrelgrootte in het vak kan op een later moment nog besloten worden het vak aan te passen (17).

Als het zandwinkvak vaststaat, worden de zeefcurves van de monsters uit de beschikbare boringen (3, 4, 5) binnen dit vak en binnen de windiepte geselecteerd en omgezet naar D_{50} -waarden (6). Vervolgens worden deze D_{50} -waarden gebruikt om de korrelgroottestatistieken en ruimtelijke variatie in de korrelgrootte binnen het vak te bepalen (7, 8). De statistieken omvatten in ieder geval het gemiddelde, maar bij voorkeur ook het minimum, het maximum, de range en de standaarddeviatie. Vanwege potentiële variatie in korrelgrootte in de diepte, worden de statistieken per diepte-interval binnen de maximale windiepte bepaald (bijv. 0-2 m onder het bodemoppervlak, 2-3 m, 3-4 m, etc.). Dit maakt het mogelijk om te besluiten om de windiepte te reduceren indien de onderste intervallen te grote afwijkingen in de korrelgrootte bevatten. Daarnaast wordt de ruimtelijke variatie in de korrelgrootte in het vlak bepaald door per diepte-interval een kaart te maken van het suppletievak met per boring de gemiddelde D_{50} binnen het diepte-interval. Dit maakt het mogelijk om te besluiten om geen zand te winnen uit een deel van het vlak indien de korrelgrootte te veel afwijkt van die in het suppletievak.

De belangrijkste dataset die in eerste instantie gebruikt wordt voor het bepalen van de korrelgrootte(variatie) in het zandwinkvak (6, 7), is die in het DINO-loket. Het DINO-loket bevat de gegevens uit de DINO-database en de Landelijke Voorziening BRO, waaronder zeefcurves van sedimentmonsters uit boringen in de Noordzee (3). In theorie bevat DINO-loket alle boringen van de Nederlandse ondergrond. In praktijk kan een deel van de recent ingewonnen gegevens nog niet zijn verwerkt en opgeslagen in de DINO-database. Een check intern bij Rijkswaterstaat en/of de beheerder van het DINO-loket (TNO) om te vragen of er nog gegevens 'van de plank' (4) beschikbaar zijn is daarom aan te bevelen, zodat deze ook meegenomen kunnen worden om zo een vollediger en actueler beeld van de korrelgrootte te vormen. Tenslotte zullen er in het kader van het Besluit Bodemkwaliteit (BBK) en het geofysisch onderzoek van het zandwingebed/-vak gedurende het traject ook korrelgroottegegevens beschikbaar komen uit boringen die hiervoor verricht worden (5). Deze worden meegenomen zodra ze beschikbaar komen. In het geval van een nieuw zandwinkvak, zal dit waarschijnlijk na het doorlopen van de eerste van de korrelgroottevergelijking zijn (bij stap 18).

Voor alle monsters geldt dat deze bruikbaar zijn als de gegevens beschikbaar zijn in een bewerkbaar digitaal format (bijvoorbeeld .xls, .csv of .txt), waarbij ten minste de volgende gegevens aanwezig zijn:

1. zeefkromme (maasgrootte van de zeef met bijbehorend doorvalpercentage o.b.v. gewicht);
2. x-y-coördinaat van de boring waar het monster uit genomen is;
3. diepte waarop het monster genomen is (onder- en bovengrens).

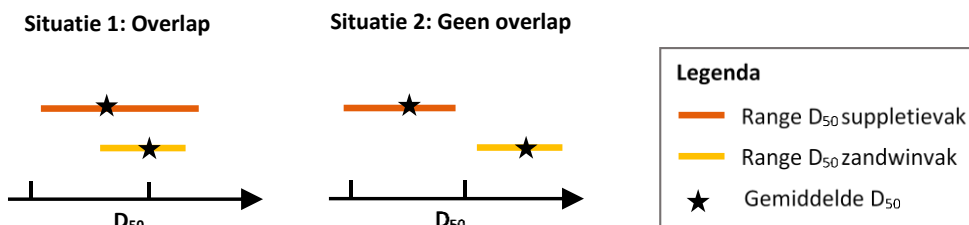
Vergelijking van de korrelgroottes

Zodra de bovenstaande stappen doorlopen zijn, zal ook Stap B (het bepalen van de korrelgrootte in het suppletievak) afgerond moeten worden voor Stap A vervolgd kan worden. Als deze (ruimtelijke) korrelgroottekenmerken in het (voorlopige) zandwinkvak (8) het suppletievak (14) bekend zijn, worden deze kwantitatief met elkaar vergeleken (15). Hierbij wordt in eerste instantie gekeken naar het percentuele verschil tussen de gemiddelde D_{50} -waarden, met in acht name van de factoren zoals benoemd in hoofdstuk 3.3.

Op basis van de kwantitatieve korrelgroottevergelijking (15) en ecologische randvoorwaarden die gesteld worden aan de korrelgrootte (16), wordt vervolgens een waarde toegekend aan de mate van de afwijking in de korrelgrootte.

Hiermee wordt besloten of het zandwinkvak aangepast moet worden (17). Voor deze afweging is het belangrijk om het volgende mee te nemen:

1. Als de gemiddelde D_{50} te veel afwijkt, kan eventueel op basis van de grote overlap in de variatie in de korrelgrootteverdeling in het zandwinkvak en het suppletiegebied alsnog besloten worden dat deze afwijking acceptabel is en geen wijziging in het zandwinkvak nodig is (Figuur 6-2).
2. Het is sterk aan te raden de beschikbare kennis over de regionale opbouw van de ondergrond in en nabij het zandwinkvak mee te nemen om te bepalen of een aanpassing in het zandwinkvak - en zo ja, welke - effectief zal zijn om de korrelgrootte in de gewenste range te krijgen. Elke lithostratigrafische eenheid (laag met vergelijkbare sedimentsamenstelling) heeft karakteristieke eigenschappen (vanwege de ontstaansgeschiedenis ervan) en een verwachte variatie in de korrelgrootte. Het meenemen van de verspreiding (zowel in de diepte als het vlak) van de lithostratigrafische eenheden helpt om een gefundeerde inschatting te maken van de korrelgrootte in de ondergrond rondom de boringen. Deze geologische beschrijving van het zandwinkvak is opgenomen in het winningsoordeel-evaluatierapport voor het zandwinkvak in het kader van het MEP.

Figuur 6-2 Theoretische variatie in de D_{50} in een suppletievak en bijbehorend (voorlopig) zandwinkvak. De gemiddelde D_{50} wijkt af, maar de variatie in D_{50} in het zandwinkvak is zodanig klein dat deze binnen de range van het suppletievak valt. Daarom kan besloten worden dat ondanks het verschil in het gemiddelde, het zand uit het winkvak voldoet als suppletiezand.

Indien (een deel van) het zandwinkvak (in het vlak of in de diepte) een te grote afwijking in de korrelgrootte vertoont, kan de locatie van het zandwinkvak aangepast worden door een ander vak te gebruiken, een deel van het vlak niet mee te nemen en/of door de windiepte (lokaal) te verkleinen. Het is met de huidige zandwin-technieken niet mogelijk om een tussenliggend interval uit te sluiten. Als het vlak wordt aangepast, resulteert dit in een nieuwe locatie van het (voorlopig) zandwinkvak (2) en wordt het bepalen van de (ruimtelijke) korrelgrootte-karakteristieken (6, 7, 8) en het vergelijken met de korrelgrootte in het suppletievak (15) herhaald.

Als de korrelgrootte in het zandwinkvak en in het suppletievak voldoende overeenkomen, kunnen de locaties voor de aanvullende boringen in het kader van het BBK en/of het geofysische onderzoek vastgesteld worden (19) indien dit nog niet is gebeurd (18). Bij voorkeur vindt dit pas plaats als alle stappen tot en met stap 18 doorlopen zijn, zodat de aanvullende boringen alleen in het gebied dat nog een optie is gezet hoeven te worden. In die gevallen waar het aantal boringen in het zandwingebied uit het DINO-loket (3) en van de plank (4) beperkt of zelfs nul zijn, is het wenselijk de aanvullende boringen reeds aan het begin van stap A uit te voeren in het voorlopige zandwinkvak. Zodra de aanvullende boringen uitgevoerd en geanalyseerd zijn (20), kunnen de resulterende zeefkrommen meegenomen worden in het bepalen van de korrelgrootte-karakteristieken van het zandwinkvak (6, 7). Mogelijk moet op basis van deze nieuwe informatie en vergelijking (15) vervolgens het zandwinkvak nog wat verder aangepast worden (17).

Als uiteindelijk de aanvullende boringen meegenomen zijn en de benodigde iteratieslagen voor het verbeteren van het zandwinkvak zijn uitgevoerd, kunnen de korrelgrootte-karakteristieken van het vak (21) en de locatie van het vak (incl. windiepte) (22) definitief gemaakt kan worden.

Stap B: Suppletievak

Stap B kan gelijktijdig met of later dan Stap A gestart worden. Nadat vastgesteld is wat de locatie van de strandsuppletie wordt (raainummers en type suppletie: strand/vooroever) (9, 10), worden de korrelgroottestatistieken

binnen het suppletiegebied bepaald (13, 14) op basis van de beschikbare korrelgroottegegevens (11). Deze korrelgroottegegevens (11) worden in de volgende paragraaf nader toegelicht. De statistieken (12) omvatten minimaal het bepalen van de gemiddelde D_{50} (mediane korrelgrootte). Daarnaast geeft het minimum, maximum, de range en de standaarddeviatie van de D_{50} inzicht in de variatie in de korrelgrootte binnen het vak, wat helpt om later in de vergelijking met de korrelgroottes in het zandwinkvak te bepalen of een afwijking in de gemiddelde D_{50} acceptabel is. In veel gevallen is er in het suppletievak eerder al een strandsuppletie uitgevoerd (na 1982: het jaar van bemonstering door Kohsiek) (12). Indien dit het geval is, zal het effect van deze suppletie(s) op de korrelgrootte op het strand meegenomen moeten worden, aangezien niet zonder meer aangenomen kan worden dat de korrelgrootte op het strand ongewijzigd gebleven is sinds 1982. In het ideale geval is na de laatste suppletie het sediment op het strand bemonsterd, en zijn de zeefkrommen van deze bemonstering intern bij Rijkswaterstaat beschikbaar. In dit geval kan de korrelgrootte voor het betreffende deel van het strand op deze zeefkrommen gebaseerd worden. Echter is het realistischer dat enkel de beunkorrelgegevens uit het winkvak dat gebruikt is voor de suppletie(s) intern bij Rijkswaterstaat beschikbaar zijn. Deze gegevens kunnen als indicatie van de korrelgrootte van het stranddeel waar het zand terecht is gekomen gebruikt worden in plaats van de andere gegevens (11). Indien deze beungegegevens ook niet beschikbaar zijn, zullen nieuwe monsters van het huidige strand genomen en geanalyseerd moeten worden om de representatieve korrelgrootte in het strandsuppletievak (13) te bepalen. Dit is ook aan te raden op locaties waar meerdere suppleties van verschillende omvang zijn uitgevoerd, en als de verschillen tussen de beungegegevens en de reeds beschikbare korrelgroottegegevens (11) groot zijn.

Korrelgroottegegevens suppletievakken

Voor het bepalen van de korrelgroottestatistieken in het suppletievak zijn verschillende datasets beschikbaar met korrelgroottes die bepaald zijn met een zeefanalyse (11). Deze datasets zullen eenmalig in een digitale dataset (bijv. een excelbestand) omgezet moeten worden, die vervolgens voor elke suppletie makkelijk toegankelijk is. Echter, niet alle datasets zijn bruikbaar voor alle locaties.

Kohsiek (1984)²

De belangrijkste dataset is de dataset van Kohsiek (1984). Deze bevat D_{50} -waarden voor de gehele Nederlandse kust die op dezelfde manier zijn bepaald, waardoor deze dataset het breedst inzetbaar is. Van oorsprong zijn de uniforme korrelgroottebepalingen uitgevoerd ten bate van de berekeningen van de duinafslag. De monsters zijn genomen in de duinen. De korrelgroottes zijn bepaald met behulp van een zeefanalyse. *Er is voorbehandeling toegepast waarbij de kalkfractie is verwijderd. De eventueel aanwezige organische fractie is niet verwijderd.*

Bij het gebruik van deze dataset moet opgelet worden dat uitgevoerde kustversterkingen na 1982 (versterking en aanleg van duinen) geresulteerd kunnen hebben in D_{50} -waarden die groter zijn de D_{50} -waarden van Kohsiek (1984). Het grover worden van het zand van de waterkering is onderdeel van de versterking van Katwijk, Noordwijk, de Hondsbossche en Pettemer Zeewering en mogelijk ook Scheveningen. Voor deze locaties zijn nieuwe sedimentmonsters nodig om een representatieve korrelgrootte uit af te leiden. De data van Kohsiek (1984) is digitaal beschikbaar, o.a., als basis bestand voor het uitvoeren van duinafslagberekeningen. De data is opgenomen in het rapport Duinafslag (ENW, 2007) en voorgangers daarvan.

Van Bemmelen (1988)

De korrelgroottes van het strand, die zijn verzameld tijdens dezelfde monstercampagne als de duinmonsters van Kohsiek (1984), zijn gerapporteerd in Van Bemmelen (1988). In Van Bemmelen (1988) zijn alleen de waarden van de korrelgroottes iedere 20 km opgenomen als getallen. De waarden voor de korrelgrootte rond de gemiddelde hoog- en laagwaterlijn voor de monsterlocaties op 2 km afstand (deze locaties komen overeen met de locaties van Kohsiek, 1984) zijn in grafieken opgenomen en niet als getallen beschikbaar. Deze grafieken zijn in 2023 gedigitaliseerd waardoor de D_{50} voor de gehele kustlijn beschikbaar is voor analyse.

Van der Wal et al. (1995)

De tweede dataset is van Van der Wal et al. (1995). Door Van der Wal et al. zijn monsters verzameld op een aantal locaties langs de kust, waarvan de korrelgrootteverdeling is bepaald. Tabel 6-1 geeft de locaties waarvoor door Van

² Recente bestudering van het rapport van Kohsiek (1984) heeft geleerd dat de voordat de korrelgroottebepaling heeft plaatsgevonden de kalkfractie is verwijderd. De oorspronkelijke tekst is hierop aangepast. De cursieve tekst is gewijzigd ten opzichte van, of een aanvulling op de eerdere versies van deze tekst.

der Wal et al. (1995) de korrelgrootte van het strand is bepaald in de referentiesituatie, dat wil zeggen in de situatie zonder dat een suppletie is uitgevoerd. Van der Wal et al. (1996) hebben ook analyses voor andere gebieden uitgevoerd, maar deze analyses hebben betrekking op gebieden waar al suppleties zijn uitgevoerd. De definitie van de D_{50} van Van der Wal et al. (1995) komt overeen met de definitie die in deze notitie wordt gehanteerd (50% van de gewichtsfraction). De waarde van de D_{50} is bepaald uit zeefkrommes, met een speciaal computerprogramma (GAPP). De analysemethode is zeven en er heeft geen voorbehandeling plaatsgevonden. De gegevens van Van der Wal et al. (1995) zijn beschikbaar in hun rapport.

Tabel 6-1 Overzicht van de referentielocaties waarvoor door Van der Wal et al (1995) korrelgroottebepalingen van het strand en duinen zijn uitgevoerd. Nota bene, het aantal locaties waar het betreffende onderzoek betrekking op heeft is groter. Van de locaties Vlieland, Ameland Bornrif, Noord-Holland Zwanenwater Goeree en Walcheren zijn geen korrelgroottebepalingen van het strand of duinen uitgevoerd. Van de locaties Texel Eierland zijn geen bepaling van de referentie uitgevoerd.

Locatie	Kustvak	Rijksstrandpalen
Midden & Bornrif	3 Ameland	RSP 8.4; RSP 12.2; RSP 15;
Eierland	6 Texel	RSP 26.6; RSP27.4
Camperduin-Egmond	7 Noord-Holland	RSP 30.25; RSP 32.4
Meijndel	8 Rijnland	RSP 93.5
Kop	13 Schouwen	RSP 10.24; RSP 10.44; RSP 10.84

Eisma (1966)

De derde dataset is van Eisma (1966) en de bestaat uit analyses van de korrelgrootte van het strand van Holland (de locaties staan in *Tabel 6-2*). De korrelgroottes zijn bepaald met zeefanalyses, nadat de fijne fractie ($< 50 \mu\text{m}$) is verwijderd. Door Eisma wordt naast de D_{50} ook de variatie daarin opgenomen. Het is niet duidelijk op hoeveel monsters de getallen zijn gebaseerd en ook niet op welke wijze de D_{50} is bepaald uit de zeefkrommes. Vanwege de periode waarin het onderzoek is uitgevoerd, is het vermoeden dat een grafische analyse heeft plaatsgevonden. In de dataset van Eisma (1966) is de fijne fractie niet meegenomen in de berekening van de mediane korrelgrootte, waardoor de bepaalde D_{50} in theorie hoger is dan de D_{50} waarbij het volledige monster zou worden meegenomen. Maar aangezien het massapercentage van de fijne fractie op het strand over het algemeen zeer klein is, is dit verschil beperkt en zijn de gegevens bruikbaar. De gegevens staan in het proefschrift (Eisma, 1966) en zijn niet digitaal beschikbaar.

Tabel 6-2 Overzicht van de gebieden langs de Hollandse kust waarvoor door Eisma (1966) korrelgroottebepalingen van het strand zijn uitgevoerd.

Locatie	Kustvak	Rijksstrandpalen
Huisduinen - Grote Keeten	7 Noord-Holland	RSP 1-10
Grote Keeten - Petten	7 Noord-Holland	RSP 11-20
Camperduin - Bergen aan Zee	7 Noord-Holland	RSP 26-32
Bergen aan Zee - 'Vogelwater'	7 Noord-Holland	RSP 33-43
'Vogelwater' - Wijk aan Zee	7 Noord-Holland	RSP 44-52
Santpoort - De Zilk	8 Rijnland	RSP 57-71
De Zilk - Wassenaarse slag	8 Rijnland	RSP 72-92

Merk op dat datasets waarbij geen gebruik is gemaakt van een zeefanalyse, maar waarbij een laser-particle sizer is ingezet (o.a. Stuyfzandt et al., 2012), niet worden gebruikt voor het bepalen (en vergelijken) van de korrelgrootte in het suppletievak. Het gebruik van een andere analysetechniek levert namelijk dermate grote verschillen op in de korrelgrootte dat dit de vergelijking met de korrelgrootte in het zandwinvak onmogelijk maakt.

Een kanttekening bij de drie genoemde datasets is dat deze enkel bruikbaar zijn voor strandsuppleties en niet voor vooroeversuppleties. De reden hiervoor is dat de sedimentmonsters op het strand (en soms in de duinen) genomen zijn, en deze waarden zijn door variatie in de korrelgrootte dwars op de kust niet representatief voor de vooroever. In de huidige beheerplannen zijn enkel eisen opgenomen met betrekking tot de overeenkomst tussen het zand op het strand en in het winvak, niet voor suppleties op de vooroever. Mocht deze voorwaarde uitgebreid worden naar vooroeversuppleties, dan is geen standaard dataset met korrelgroottegegevens voorhanden voor vergelijking. In dergelijke gevallen volstaat de standaard workflow niet en zal onderzocht moeten worden of korrelgrootte-gegevens voor de bovenste sedimentlaag in het betreffende suppletiegebied uit een andere dataset beschikbaar zijn, of dat op de vooroever nieuwe monsters genomen en geanalyseerd moeten worden.

Bijlage 2. Eisen korrelgrootte suppletie in beheerplannen

N2k	Gebied	Onderdeel	Letterlijke tekst
NzKz	Noordzeekustzone	Witte duinen, grijze duinen en vochtige duinvalleien (strandsuppleties)	"De samenstelling en korrelgrootte van het zand bij strandsuppleties komt zo veel mogelijk overeen met het zand van het strand dat grenst aan de suppletielocatie."
Wz	Waddenzee	Witte duinen, grijze duinen en vochtige duinvalleien (strandsuppleties)	"De samenstelling en korrelgrootte van het zand bij strandsuppleties komt zo veel mogelijk overeen met het zand van het strand dat grenst aan de suppletielocatie. Toelichting: De aanwezige bodemfauna en het herstel na de suppletie is ondermeer gerelateerd aan de korrelgrootte van het aanwezige zand. Voor het Besluit bodemkwaliteit worden zandmonsters genomen in het wingebied. De gegevens daarvan zullen bij de beoordeling van de geschiktheid van de samenstelling en korrelgrootte van het zand betrokken worden, in combinatie met gegevens over de sedimentverdeling langs de kust."
SD	Schoorlse Duinen	Witte duinen (H2120), grijze duinen (H2130A en B), vochtige duinvalleien (H2190A, B en C)	"De samenstelling en korrelgrootte van het zand bij strandsuppleties komt zo veel mogelijk overeen met het zand van het strand dat grenst aan de suppletielocatie."
W&S	Westerschelde & Saefthinghe	Vooroever- en strandsuppleties	"De samenstelling en korrelgrootte van het zand bij strandsuppleties komt zo veel mogelijk overeen met het zand van het strand dat grenst aan de suppletielocatie."
Vde	Voordelta	Strandsuppletie	"De samenstelling en korrelgrootte van het zand bij strandsuppleties komt zo veel mogelijk overeen met het zand van het strand dat grenst aan de suppletielocatie."
Z&K	Zwin & Kievittepolder	Witte duinen, grijze duinen en duindoornstruwelen (strandsuppleties)	"De samenstelling en korrelgrootte van het zand bij strandsuppleties komt zo veel mogelijk overeen met het zand van het strand dat grenst aan de suppletielocatie."
KZ	Kennemerland Zuid	Strandsuppleties	De samenstelling en korrelgrootte van het zand bij strandsuppleties komt zo veel mogelijk overeen met het zand van het strand dat grenst aan de suppletielocatie.
NHD	Noordhollands Duinreservaat	Strandsuppleties	"De samenstelling en korrelgrootte van het zand bij strandsuppleties komt zo veel mogelijk overeen met het zand van het strand dat grenst aan de suppletielocatie."
S&K	Solleveld & Kapittelduinen	Strandsuppleties	"het zand dat op het strand komt qua samenstelling en korrelgrootte zoveel mogelijk overeen met het zand van het strand dat grenst aan de suppletielocatie"
W&W	Westduinpark & Wapendal	Strandsuppleties	"het zand dat op het strand komt, heeft een D ₅₀ korrelgrootte van 180-300 µm"
098 W&W	Westduinpark & Wapendal	Strandsuppleties	"zand dat direct op het strand wordt aangebracht met de bedoeling dat het kan gaan stuiven heeft bij voorkeur een maximaal organisch stofgehalte <0,5%, een maximaal lutumgehalte (<2µm) van 2% en een maximaal slibgehalte (<16µm) van 3%"
M&B	Meijndel & Berkheide	Strandsuppleties	"Voor de samenstelling en korrelgrootte van het zand bij zandsuppleties geldt dat deze zo veel mogelijk overeenkomt met het zand van het strand dat grenst aan de suppletielocatie."

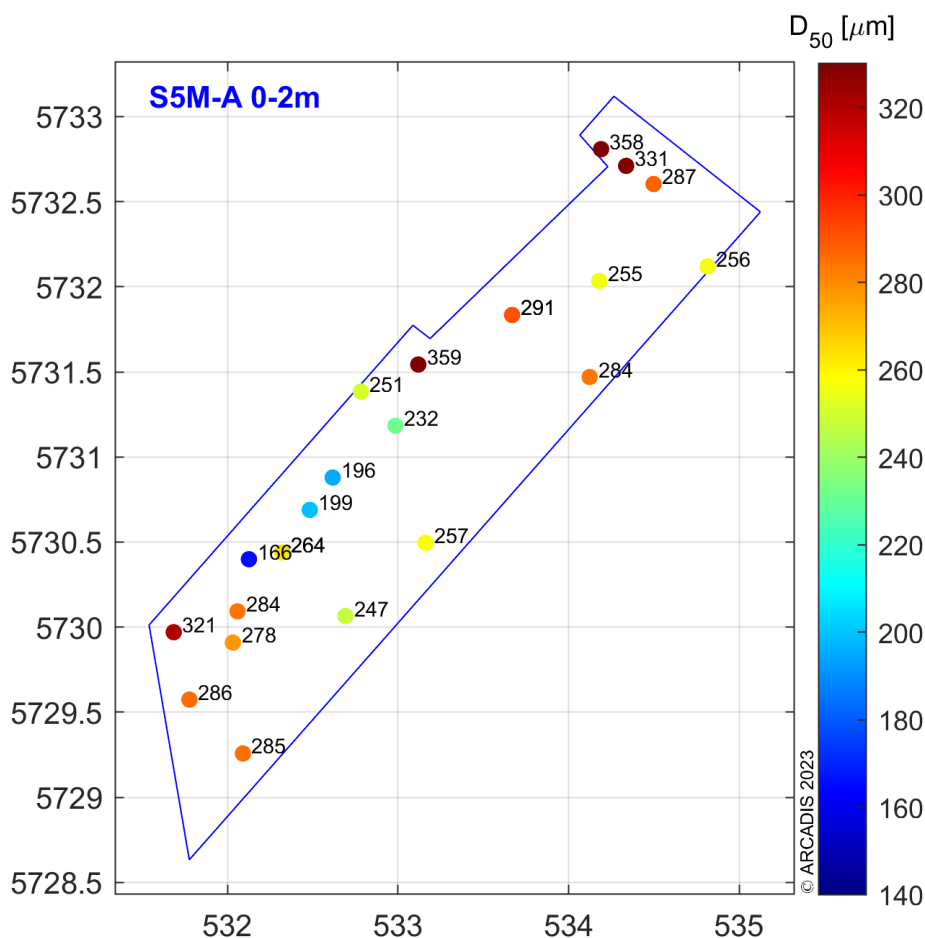
Bijlage 3. Statistieken korrelgrootte zandwinkvak

De onderstaande tabel toont de korrelgroottestatistieken van het zandwinkvak per diepte-interval tot aan de maximale zandwindiepte. De gemiddelden komen overeen met de waarden in het overzicht ter vergelijking van het suppletie- en zandwinkvak. Deze waarde is het gemiddelde van de boringen in het zandwinkvak, waarbij de waarde per boring het gemiddelde is van alle monsters in de boring binnen het betreffende diepte-interval. Voor de andere statistieken (het minimum, het maximum, de range en de standaarddeviatie) zijn de individuele D_{50} -waarden van de monsters gebruikt en dus niet de gemiddelden per boring.

Zandwinkvak	Diepte	D_{50} [μm]					Aantal monsters	Aantal boringen
		Gem.	Min.	Max.	Range	Std.dev.		
S5M-A	0-2 m -mv	271	166	359	193	49	59	21

Bijlage 4. Ruimtelijke variatie in D_{50} binnen het zandwinkvak S5M-A

Hieronder wordt met behulp van kaarten de ruimtelijke variatie in de D_{50} zichtbaar gemaakt per diepte-interval binnen de zandwindiepte van het zandwinkvak. Voor zandwinkvak S5M-A betreft dit enkel het diepte-interval van 0 tot 2 m onder het bodemoppervlak. Voor elke boring is de gemiddelde D_{50} gegeven als er meerdere D_{50} -waarden binnen het diepte-interval aanwezig waren. Alle dieptes zijn gegeven ten opzichte van de oorspronkelijke maaiveldhoogte (ten tijde van het zetten van de boringen).

Figuur 6-3. Ruimtelijke variatie in D_{50} op een diepte van 0-2 m onder het oppervlak in zandwinkvak S5M-A.

Colofon

STRANDSUPPLETIE RENESSE
BORGINGSDOCUMENT NATUUR

KLANT

Rijkswaterstaat

AUTEUR

Cas Dinjens, Dethmer Smeets, Bart Schoon, Martijn van der Meer en Max Wielders

ONZE REFERENTIE

WASE5H3JW77F-350239261-1697:1

DATUM

20 juni 2023

STATUS

Definitief

GECONTROLEERD DOOR

Belinda Kater en Sarina Versteeg

Over Arcadis

Arcadis is de leidende wereldwijd opererende ontwerp- en consultancyorganisatie op het gebied van de natuurlijke en gebouwde omgeving. Wij helpen onze klanten en de maatschappij met doeltreffende, duurzame en digitale oplossingen. Wij zijn met 36.000 mensen actief die in ruim zeventig landen meer dan €4,2 miljard aan omzet genereren. Wij helpen UN-Habitat met onze mensen, die kennis en expertise leveren om de moeilijke leefomstandigheden te verbeteren in gebieden die lijden onder de gevolgen van klimaatverandering.

www.arcadis.com

Arcadis Nederland B.V.

Postbus 264
6800 AG Arnhem
Nederland

T +31 (0)88 4261 261

Arcadis. Improving quality of life